

REBELL

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2014

Slipp
glede
og
kjærlighet
løs

Slipp glede og kjærlighet løs!

Det er over 20 år siden loven om selvbestemt abort ble vedtatt i Norge. I over tjue år har kvinner i Norge selv kunnet bestemme om vi vil fullføre en påbegynt graviditet eller ikke. Uten å måtte ydmyke seg for en nemnd. Uten at redselen for uønsket graviditet har vært et hinder for å leve ut sin seksualitet.

Allikevel mener Rød Ungdom at fortsatt kamp for selvbestemt abort er en av de viktigste kvinnepolitiske kampene framover. Etter så mange år med rett til å bestemme over egen kropp, egen helse, eget liv og egen seksualitet tar de fleste unge jenter denne retten som en selvfølge. Men selv om abortloven har stor oppslutning kommer stadig små drypp for å uthule loven og påføre kvinner skam og skyldfølelse. I all hovedsak er ikke abortmotstandernes strategi å fjerne abortlova, men å hule den ut.

Rød Ungdom vil ikke være med på å skru tida tilbake, og påføre kvinner de lidelser tidligere tiders ulovlige abortinngrep medførte. På verdensbasis foretas det anslagsvis 15 millioner illegale aborter årlig. 150 000 kvinner dør som følge av abortkomplikasjoner. Behovet for

abort vil i større eller mindre grad alltid være til stede. Da finnes det ingen annen god løsning enn en abortlov som sikrer kvinners rettigheter og helse. Null aborter er lik null sex.

Abortmotstandernes oppskrift på å få ned aborttallene, er å sørge for at færre svangerskap blir avbrutt, blant annet gjennom å avskaffe abortloven slik den er i dag. Men middelet for å oppnå lavere aborttall må ikke være forferdeliggjøring av abort. Vi godtar ikke skremselspropaganda og trusler fra antiabortprester. Abort er ikke umoralsk. Hvis vi går med på at abort er et "nødvendig onde" går vi inn på abortmotstandernes premisser i debatten. Abort er ikke i seg selv et problem. Det som er viktig er at færre uønska svangerskap blir påbegynt. Det er de uønskede graviditetene som er problemet. Vår oppskrift er at det må drives svangerskapsforebygging, ikke antiabortkampanjer!

God seksualkunnskap og et positivt forhold til seksualitet, selvtilitt og trygghet på egen kropp, er avgjørende for å ta selvstendige og bevisste valg i seksuelle situasjoner. Det igjen fører til færre uønska tenåringsgraviditeter og færre aborter blant unge kvinner.

I dette heftet vil du ikke bare finne tekster om abort, men også om kjønnsroller, skjønnhetstyraneri, porno og homofili. Det er fordi vi mener at det finnes en helhet. Dette er temaer som henger sammen. Det handler om vår seksualitet og om vår rett til å bestemme over egen kropp. Vi prøver med dette heftet å si noe om det som påvirker ungdoms selvtilitt, seksualitet og valg. Kjønnsrollene former oss som seksuelle individer og oppleves som tvangstrøyer av mange unge gutter og jenter. Skjønnhetstyraniet gir oss idealer som gjør oss utrygge på vår egen kropp. Pornoen gir oss et falskt bilde av seksualitet og hindrer seksuell glede og frigjøring. Retten til å leve ut sin legning handler om retten til å definere seg selv og sine ønsker. Akkurat som kampen om retten til prevensjon og abort handler om hvem som skal ha makt og kontroll over seksualiteten vår. Vi ønsker oss åpenhet rundt seksualitet, vekk med skyld og skam, tvangstrøyer og falske idealer. Slipp glede og kjærlighet løs!

*AnneDoro Eiskevold
Johanne Bergkvist*

Rød Ungdom 1999

Et debattheft om ungdom, seksualitet og abort Innhold

- 4 Null aborter er lik null sex
- 6 Klinikk for Seksuell Opplysning
- 8 Selg p-piller på bensinstasjonen
- 9 Håndbok i seksualitet
- 10 Fødes vi som kjønn?
- 12 La pornoen brenne!
- 14 P-piller og kondomer
- 15 Mest og best mulig sex
- 16 Abort som prevensjonsmiddel
- 18 Interessegruppa for Kvinner med Spiseforstyrrelser
- 20 Damn if you do, damn if you don't
- 22 Angrep på abortloven
- 24 Abortkampens historie
- 26 Korstog mot verdens kvinner
- 28 Mannsrolla i krise?
- 30 Selvbestemt sex, prevensjon og abort
- 32 Samfunnet er heterofilt
- 34 Vagina-monologene
- 35 Viagra og prevensjon
- 36 Medisinerne Seksualopplysning
- 38 Feministlinker
- 39 Feminist? Javisst!

Null abortar e

- Det har vore lita endring i aborttala sia retten til sjølvbestemt abort vart lovfesta. Kvifor opplever likevel mange at det har blitt vanskelegare å velja abort ?
- Har vi verkeleg sjølvbestemt abort dersom det er greitt at ein gravid 16-åring vel abort, men ei vaksen kvinne opplever at ho må gi omverda ei moralsk god forklaring for det same valet?
- Overlege Ole Erik Iversen seier at med god bruk av både angrepille og abortpille kan talet på kirurgiske abortar reduserast med 90 prosent. Kvifor oppmodar ikkje styresmaktene til ein slik praksis?

r lik null sex

av **Magnhild Folkvord**

– Det finst ikkje kunnskap som dokumenterer at aborten er årsak til psykiske etterverknader etter eit abortinngrep. Det seier Finn Egil Skjeldestad, leder ved forskningsenteret Sintef Unimed.

– Kvinner som i utgangspunktet har eit usikkert grunnlag for den avgjerda dei skal ta, er dei som opplever tvil, anger og psykisk labilitet etter ein abort. Ingen av desse tilstandane er ein sjukdom, men uttrykk for ulike kjensler rundt personlege opplevingar. Omgjevnadene sine haldningar har svært mykje å seia. Der det er ein open diskusjon er det lettare å ta gode avgjerder. Skjeldestad presiserer at det er fleire innleggingar i psykiatriske sjukehus i samband med fødselen enn i samband med abort, men begge delar er svært sjeldan. Ifølgje danske data dreier det seg om to til tre per 10.000.

– Vi fokuserer for mykje på at abort er eit vanskeleg val, og for lite på at det å velja å fullføra eit ikkje planlagt svangerskap også er eit val. Vi veit for lite om kva det får å seia for barn og oppvekst når mor vel å gjennomføra eit svangerskap ho eigentleg var svært usikker på om å ho ville fullføra.

Meir nyansert kvinneverole

Skjeldestad meiner norske kvinner er ansvarlege og flinke med prevensjon, og at mannfolka heng etter.

– Vi har fokusert for mykje på jenter og p-piller, vi kunne like gjerne fokusert tilsvarende på gutar og kondom. Helsevesenet har vore kvinnefokusert i beste mening. Kanskje har det vore for lett vint å skriva ut p-piller? Diskuterer legar alternative metodar for unge kvinner som har uregelmessig og sjeldan seksuell aktivitet?

– Vi snakkar mykje om dei uplanlagde svangerskapa. Kanskje burde vi sjå på kor store aborttal vi må ha for å halda oppe dagens fødselstal? Det er omstenda som avgjer om eit uplanlagt svangerskap ender med abort eller fødsel. Berre tre prosent av kvinner som er barnlause eller har eitt barn, og som blir gravide utan å ha planlagt det, vel abort. Skjeldestad legg vekt på at norske kvinner har eit nyansert forhold til abort. Dei som vel abort, er stort sett dei som ikkje lever i stabile parforhold eller som har eit vanskeleg forhold til barnefaren eller på anna vis har ein vanskeleg livssitu-

asjon som gjer det problematisk å fullføra eit svangerskap.

– Har haldninga til abort endra seg på 1990-talet?

– Mitt inntrykk er at kvinner uttrykker større ambivalens til abort enn på 1980-talet. Eg tolkar dette som uttrykk for ei meir nyansert kvinneverole og eit større rom for mangfald i avgjerdsprosessen, noko eg ser som positivt.

Abortpilla gir valfridom

Dei fleste abortar i Noreg blir gjort ved kirurgiske inngrep, medan nokre få sjukehus har tatt i bruk abortpilla.

– Abortpilla er eit klart framsteg både for kvinnene og for helsevesenet. Kvinnene blir meir ansvarlege for gjennomføringa, i og med at aborten skjer utan narkose og kirurgi. Denne måten å utføra abort på, gjer også at helsevesenet må forandra seg. Bruk av abortpilla gir betre høve til kontroll og oppfølging enn kirurgisk abort, i og med at kvinnene må tilbake til sjukehuset eller legen tre til fire gongar i løpet av ein periode på to til tre veker. Skjeldestad understrekar at abortpilla gir kvinner høve til å velja – dei som vil la sjukehuset ta ansvaret, kan velja kirurgisk abort, dei som vil oppleva sine egne reaksjonar meir direkte, får høve til det ved å velja abortpilla.

Vi er ikkje robotar

Skjeldestad synest ikkje det er grunn til å vera uroleg over dei norske aborttala. Talet på tenåringsabortar har gått litt ned på 1990-talet, og ligg nokså jamnt med Sverige. Island har dei høgste tala på tenåringsabortar i Norden.

– Norske kvinner og menn har eit seksualliv, og vi ønskjer vel ikkje at folk skal vera robotar? Seksualiteten har sin irrasjonalitet. Vi kan ikkje venta at alle skal vera 100 prosent beskytta til alle tider i sine førti reproduktive år. Men det er eit ønske at fleire skal bli klare over si eiga risikoframferd, og på den måten klara av dei "irrasjonelle" situasjonane.

– Det kan ikkje vera eit politisk overordna mål å få abort heilt vekk. Det ville gi eit seksualfiendtleg samfunn. Men å arbeida for færre abortar er eit viktig politisk mål, avsluttar Skjeldestad.

Magnhild Folkvord er journalist i Klassekampen, hvor teksten tidligere har stått på trykk.

«Vi fokuserer for mykje på at abort er eit vanskeleg val, og for lite på at det å velja å fullføra eit ikkje planlagt svangerskap også er eit val.»

Gjennomtenkte val

I Alta er det mange ungdommar som kontaktar den jordmorstyrte helsestasjonen for ungdom for å få prevensjonsrettlegging og cla-mydiatest. Det er ikkje mange som kjem for å søkja abort.

– Er det vanskelegare for unge jenter å velja abort no enn tidlegare?

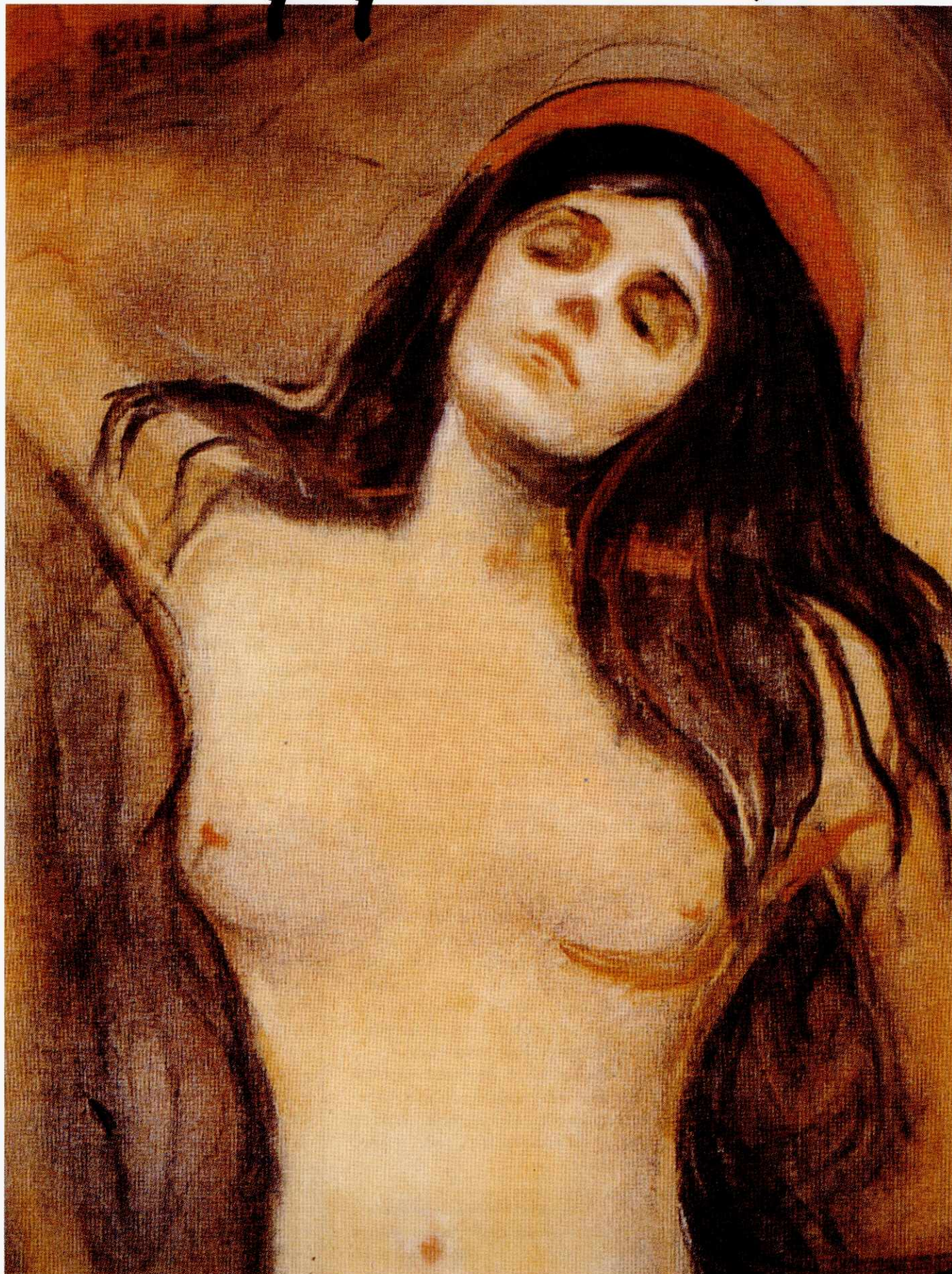
– Vi møter ein del som slit med valet, og som seier dei er i tvil, seier jordmor Nina Schmidt ved helsestasjonen. Ho meiner ein del legar skriv ifrå seg det rådgivaransvaret dei har når dei rår jenter som er i tvil til å oppsøkja AAN (Alternativ til abort i Noreg).

– Men det er også klart at ein del som ikkje vel abort, slit med det valet dei har gjort gjennom heile svangerskapet. Kanskje er ikkje det det beste utgangspunktet for å ta imot og ta ansvar for eit barn.

– Burde fleire valt abort når dei blir uplanlagt gravide?

– Eg har ingen rett til å seia kva andre skulle ha gjort. Dette er val jentene sjølve må ta. Men eg synest det er for mange som er for unge når dei får barn. Dersom dei ikkje bruker prevensjon, kan det også vera uttrykk for at dei inst inne har eit ønske om å bli gravide, jamvel om dei ytre vilkåra ikkje alltid er dei beste, seier Nina Schmidt.

Kroppen din e

«Madonna» av Edvard Munch

r skapt til glede

"Ta på kjønnsorgana deres. Det er få av oss som er så mjuke at vi kan se på oss sjøl. Bruk speil og gjør dere godt kjent med det. Gutta tar på sine flere ganger om dagen, f.eks hver gang de tisser."

av **Mette Løkeland-Stai**

Klinikk for Seksuell Opplysning har besøk av ein 10.-klasse. Dei fniser. Nokre seier nesten æsj - det er litt flautt. Grisete? "Stikk gjerne fingeren opp i skjeden. Det er ikke farlig. Gjør det! Så kan dere kjenne livmørtappen som er litt fast og glatt. Det er ikke så langt inn dit, så det skal ikke store penisen til for å fylle opp. Der de indre kjønnsleppene møtes finner dere klitoris. Klitoris er lysttappen til oss damer, og det er gjerne ved å stimulere den at vi kan få orgasme." Dette er flotte greier.

Jentene sit rett opp og ned på dei to fyrste radene. Litt knising, skrå blick på naboen og raske blick på gutane. Bak sit uromomenta. Sleivete kommentarar og tøffe i trynet. Ryggmargen varslar irritasjon. Prevensjon er ei jente-greie - lite interessant - støynivået

går opp. Det var dette med respekt... Men då kjem det; "Gutta har kondom. Husk at det er mange jenter der ute som er på jakt etter å bli gravid, og med en gang dere har gitt ifra dere sæden deres, har dere mista eiendomsretten til den". No vart det stilt. Sjokkerte stønn. "Det er to ting dere ikke kommer unna her i landet - selv-angivelsen og bidragsfogden. Ikke tenk på å lure dere unna en gang. Hver måned i 18 år - lenger enn dere har levd. Det er lenge det". Joho, den satt!

Ikkje for det. Hugsar godt at gutane snakka om ein eller annan som hadde sett born på fleire enn 6 damer og derfor slapp å betala. Det var tøft - målet i livet. Dei same gutane snakka om damene dei hadde pult. "Du veit dæm e uerfaren når dæm berre ligg der og tar imot jokka. Har dæm pult nann ganga før så stryk dæm dæ

på røggen". Dei jævla "superelskarane" hadde tala og definert røyndomen. Me tidde stille - lurte på om det var slik det var. "Det e skitarbeid å sprætt jomfrua". Ein flik av vaksenlivet, ei ukjend spanning - nyfikna på topp, men me lærte tidleg at me måtte læra oss å balansera mellom det å vera hore og madonna. "E du frigid eller?" kunne vera spørsmålet om du ikkje ville. Redsla for å få eit rykte pregar mange jenter lenge, til tross for at dei veit betre. Det er til å grina av.

Me snakkar om penisar, og det er greitt å seia pikk, men kva skal ein eigentleg kalla det kvinnelege kjønnsorganet? Kusa, musa, fitta, vagina, slir, vulva? Anten er det for teknisk eller for vulgært. "No skal eg kosa meg litt med fitta mi" minner meir om porno enn om glede. Vert det i det heile snakka om so er det "under-

livet" - den mystiske og mytiske plassen der nede ein stad mellom beina. Triste greier. Ja, ikkje kroppsdelen, då. Men at det anten er tabubelagt til det usynlege eller okkupert og tilgrisa av den kvinnefientlege pornografien.

"Nå skal dere få tre på kondomer". Eit utal av rimeleg store silikon-penisar av merke Adam vert sendt rundt i lag med Magic-kondomar. "Disse er litt store for at dere skal vite at kondomet passer til alle størrelser så ikke bli redd jenter". Til slutt sto me alle i kondom-kurset. "Jeg håper dere får mange gledelige stunder, og husk det er deres kropp - dere bestemmer". Ta alltid med kondom. Det er lov å vera godt førebudd og villeg utan at det tyder billeg.

Mette Løkeland-Stai er lege-student og medlem av Kvinnefronten

Foto: Maya Glaser, Klassekampen

Selg p-piller på bensinstasjonen!

Jordmor Eli Aaby vil ha p-piller reseptfritt på bensinstasjonen. I dag er terskelen for å få tak i p-piller alt for høy, mener hun.

av Johanne Bergkvist

Det er alt for mange fordommer mot p-piller og prevensjon, synes Eli Aaby. Hun arbeider selv som jordmor ved Sentralsjukehuset i Akershus og er aktiv i Kvinnefronten.

– Jeg vil anbefale alle jenter som har et aktivt seksualliv og ikke vil ha barn til å bruke p-piller. P-piller har knapt målbare bivirkninger for friske kvinner, samtidig som det nok er den medisinen vi vet mest om bivirkningene til. Allikevel er det mange kvinner som er redd for bivirkninger. Denne ubegrunna frykten fører til uønska svangerskap. Frykten for å bli gravid ødelegger mye for kvinners seksuelle glede.

– I Trondheim er det et forsøk hvor helseøstere og jordmødre skal få skrive ut p-piller, slik de kan i Sverige. P-piller bør vært uten resept, det bør bli solgt på bensinstasjoner, på apoteker og 7 eleven. Sånn at unge jenter kan få tak i det. Jeg synes p-piller bør deles ut gratis, sier Eli. Det er kun leger som tjener på den nåværende ordningen der de har monopol på å skrive ut p-piller. De vil tape mange kroner pga færre konsultasjoner. Mange leger krever til og med å gjennomføre en gynekologisk undersøkelse før de skriver ut p-piller, selv om kravene i dag bare er sjekk av blodtrykk og om det finnes eventuelle hjertesykdommer i familien. Men kravet om unødvendig underlivsundersøkelse gjør jo at det blir en høy terskel for mange å få p-piller.

Ikke tragisk å ta abort

Sammen med skremsel rundt prevensjon er forferdeliggjøringa av abort med på å gjøre det vanskelig for kvinner. Redselen for å bli gravid hindrer jenters seksuelle glede og utfoldelse. I dag er det sterke tendenser til å fokusere på at det er så tragisk og trist å ta abort. Alternativ til Abort i Norge (AAN) er en av de fremste spydspissene for det i Norge. De sier at abort er et så vanskelig valg for kvinnen, at kvinnen er i en så sårbar situasjon, at hun er så lett å presse og at hun må ha hjelp. De fokuserer på de psykiske ettervirkningene og det etiske dilemma kvinnene er i, sier Eli Aaby opprørt. Det AAN sier er helt feil.

Gynekolog Finn Egil Skjeldestad har gjort undersøkelser i Trondheim om hvorfor kvinner velger abort. Han har intervjuet abortsøkende kvinner i 1982, 1992 og skal intervju igjen i 2002 for å se hva som forandrer seg. Undersøkelsene hans viste at veldig få følte seg pressa, og de aller fleste var helt sikre på at det var riktig å ta abort. Konklusjonen ble at kvinnene ikke opplever det som vanskelig. Likevel er det jo nesten blitt sånn at hvis du blir gravid er det pålagt å føle sorg og anger. Hvis du ikke er lei deg blir du møtt med reaksjoner om at du er unormal.

Problemet er ikke å ta abort

Det vanskeligste for kvinner som er blitt gravide uten å ønske det er ikke å ta abort, men å være uønska gravid. Men allikevel går regjeringa inn for å arbeide for abortforebygging,

istedenfor tiltak for svangerskapsforebygging. Når fokus flyttes fra forebygging til arbeid for å unngå abort, vil det gå ut over de yngste og de som ikke sjøl klarer å tilegne seg kunnskap om og få tak i prevensjon. Mange kommuner har ikke råd til ungdomshelsetjeneste, jordmor og helsesøstere på alle skoler, samtidig som AAN får store bevilgninger. Jeg mener at ungdomshelsetjenesten er mye bedre egna enn AAN til rådgivning fordi de ikke fokuserer på å finne et alternativ til abort, sier Eli Aaby.

Vil velge abortmetode selv

Mange kvinner opplever at de må vente flere uker etter at de har bestemt seg for å ta abort for å få time på sykehuset. Kirurgisk abort er den vanligste abortmetoden i Norge, og da vil legene helst at kvinnen skal være 8-9 uker gravid, fordi det da er lettest å utføre aborten.

Å gå og vente 3 uker på time kan være en stor belastning. Med medisinsk abort unngår du den problemstillinga. Friske kvinner burde kunne få velge abortmetode selv. Men tilbudet har latt vente på seg. Det har lenge vært vanskelig å skaffe medisinen fordi antiabortbevegelser har trua firmaet med sanksjoner og aksjoner. I dag nøler mange kvinneklinikker med å tilby medisinsk abort. I alle andre sammenhenger i medisinen så prøver vi jo å bruke medisinsk behandling framfor kirurgisk behandling fordi det som regel har minst komplikasjon for pasienten. Da er det kvinnefiendtlig å ikke bruke det i denne sammenheng. Vi må kreve å kunne bestemme prevensjon og abortmetode selv, sier Eli Aaby.

f a k t a

Få har plager etter abort

80 prosent av de som har tatt abort har ikke plager etterpå. Få søker hjelp i etterkant av en abort. Det viser en undersøkelse utført ved Aker sykehus i Oslo fra 1996. Undersøkelsen omfatter 152 kvinner, som er blitt spurt før og etter abortinngrepet. I underkant av et halvt år etter inngrepet ble de spurt om de hadde noen plager som kunne knyttes til aborten. Dette er hovedresultatene i undersøkelsen:

- ◆ Hele 112 personer (79 prosent) svarte at de hadde det helt bra, og at de ikke hadde hatt noen problemer som kunne knyttes til inngrepet.
- ◆ 20 personer (14 prosent) oppga at de hadde noen vanskeligheter, men at de var ferdig med operasjonen også psykisk.
- ◆ De siste 10 (7 prosent) hadde derimot vanskeligheter som de mente kunne skyldes inngrep. Dette ga utslag som skyldfølelse, mareritt og vanskeligheter med å se småbarn. En høy andel av de som har hatt problemer var usikre før aborten ble utført.

f a k t a

AAN

Alternativ til Abort i Norge (AAN) ble oppretta i 1978 (samme året som abortloven kom) av Pro Vita som et kamporgan mot sjølbestemt abort. I dag er de profesjonalisert og formelt løsrevet fra Pro Vita.

AAN sier i sine brosjyrer: "Livet starter ved unnfangelen. Det er like verdifullt og har samme krav på respekt og vern fra begynnelse til slutt. Dette innebærer også respekt for den gravide, og hennes beslutning". AAN sier også at de ikke tar stilling til lov om selvbestemt abort.

Har vi det gøy nå?

Utdrag fra "Har vi det gøy nå?", skrevet av Marcia og Lisa Douglass, utgitt på Pax forlag 1998.

Rikke ligger i senga og venter på Jon. Denne kvelden har de holdt seg hjemme og spist middag som de hadde tilberedt sammen. Etterpå ryddet Jon på kjøkkenet mens Rikke tok et bad. Nå, der hun ligger dorsk og avslappet mellom mykt og kjølig sengetøy, smiler hun for seg selv og skjeller litt ved tanken på elskoven som skal komme.

Rikke smiler til Jon som kommer inn på soverommet og går mot badet. Hun hører at han skrur på dusjen, og lyden av det plaskende vannet får Rikke til å tenke tilbake på en periode i livet da tanken på sex fylte henne med gru. Hun tenker på David som hun bodde sammen med i nesten fire år da hun var i begynnelsen av tjuetåra, han pleide alltid å dusje når han ville ligge med henne. Han brydde seg ikke om Rikke var i humør til det. Han forlangte fellatio og insisterte på å få orgasme i munnen hennes. Han lot ikke til å merke hvor tilbakeholden hun var med kjærtegnene og hvor motvillig hun var når hun tok penis i munnen. Når hun foreslo at han skulle gi henne cunnilingus, nektet han. Og han stimulerte aldri klitoris, for han mente at det var penis i vagina som skulle gi henne orgasme.

Engang imellom ville David ha analt

sameie. Rikke prøvde å få seg til å like det, men sammen med David gjorde det mer vondt enn godt. Rikke følte seg brukt. Hun følte at hun ikke hadde noen kontroll. Men hun sa ingenting. Først da han begynte å forulempe henne verbalt, ved å snakke nedsettende om jobben hennes som lærer i småskolen (han var

ingeniør) og kritisere utseendet hennes, bestemte hun seg endelig for å gå fra ham.

I dag kan ikke Rikke skjønne at hun holdt ut med Davids seksuelle og verbale trakassering så lenge som hun gjorde. Hun husker at hun var svært tiltrukket av ham i begynnelsen, men hun begriper ikke at hun kunne holde ut med ham så lenge, når han tvang henne til å elske selv om hun ikke hadde lyst, og forlangte at hun skulle gjøre ting som hun ikke likte. Nå kan ikke Rikke forestille seg å ligge med noen som viser så lite forståelse for hennes følelser. Og hun vet at hun aldri mer vil la seg presse av noen til å gå med på sex som strider mot hennes ønsker.

Dusjen blir skrudd av og like etter kommer Jon ut fra badet med et frottéhåndkle rundt seg. I dampen etter dusjen strekker Rikke og Jon seg mot hverandre.

Seksuell håndbok

"Har vi det gøy nå?" snur opp ned på det seksuelle språket og tar et oppgjør med vår tenkemåte rundt sex og seksualitet. Forfatterne presenterer ingen ny anatomisk kunnskap men tar den i bruk på en fordomsfri og likeverdig måte. Likheter mellom guttens og jentas kjønnsorganer og evnen og lysten på nytelse er likt fordelt. Men kultur-

elt og sosialt har guttens og jentas kjønnsorganer og seksualitet forskjellig status og rang. Det påvirker hvordan jenter og gutter er sammen seksuelt, hvilke forventninger vi har til sex og hvilken mulighet til seksuell tilfredsstillelse seksuallivet gir oss. Boka er en strålende innføring i hvordan jenter og gutter skal oppnå bedre kommunikasjon, seksuell glede og supre orgasmer.

Johanne Bergkvist

Hurra det blei en...!

Gutt? Jente? Fødes vi som kjønn? Har gutter aggressive gener og har jenter spesielt anlegg for omsorg? Eller blir vi forma gjennom oppveksten?

av Gunhild Nyborg og Marijke Berdahl

Fra den dagen vi blir født møter jenter og gutter helt forskjellige verdener. De vi omgås, det vi ser på tv, i blader og i aviser gir oss klar beskjed om hva vi burde være opptatt av og hva vi bør like. Gjennom hele oppdragelsen blir vi forma; i barnehagen, i familien, på skolen, gjennom venner, i media og alle andre steder du møter mennesker. Noen mener at jenter er født med et "omsorgs-gen" som gjør at jenter er bedre til å gi omsorg og passe barn, mens gutter har aggressive gener, "utrogener" og "mekkegener". Men vi fødes ikke som jenter

og gutter, vi blir det. Vi lærer hvordan vi skal være som kjønn, og tilpasser oss de bestående normene. Vi lærer oss hva som er akseptert oppførsel, måte å snakke på og måter å gjøre ting på etter hvilket kjønn vi har. Dette gir oss identitet og aksept fra fellesskapet.

For en stor, sterk gutt!

Denne prosessen til kjønn starter allerede fra vi er født. Tenk på hvordan du prater med babyer. Undersøkelser viser at vi prater forskjellig med guttebabyer og jentebabyer. Med gutter snakker vi med røff og mørk stemme; - For en stor og sterk gutt. Til jenter snakker vi med lys og

mild stemme; - For ei søt lita tulle. Når guttene blir eldre så får de høre; - ja, ja, på'n igjen, når de slår seg, mens til jenter sies det; - oi, oi! Gikk det bra? Gråt litt så går det over. På den måten lærer gutter at de må være tøffe og klare seg sjøl, mens jenter lærer å se på seg sjøl som noe sart og som må passes på og dulles med.

Bilbane eller barbie?

Se i en leketøyskatalog, og se hvilke leker jenter og gutter blir avbildet med og assosiert med. Gjennom lek lærer vi mye om hvilke roller som er knyttet til jenter og gutter, hva vi passer best til og hva som er vår rolle i samfunnet.

Gutter får leker som de kan mekke med: hammer, sag, byggesett og bilbaner, på denne måten trener gutter opp sine praktiske ferdigheter. Jenter derimot får babydokker, strykebrett og tekopper. Vi får også barbie-dokker, sminkesett og sminkehode, sånn at vi lærer oss at vi skal være opptatt av utseende og hva som er pent. Det vi lærer de aller første årene av livet vårt legger grunnlaget for hvordan vi kommer til å leve livene våre.

Kari eller Ronny?

Også på skolen stilles det forventninger til hva gutter og jenter kan og skal få til. Jorun Guldbrandsen har skrevet "Er skolen for Kari eller Ronny" om jenters og gutters situasjon i skolen. Hun har bla. funnet ut at i skolen så blir gutter vurdert etter det de presterer faglig, mens jentene får tilbakemelding på stilene sine med "god orden og pen skrift". Hun gjorde også en undersøkelse i klassen sin som viste at når hun trodde at jentene og guttene praterte like mye, var det allikevel guttene som hadde så mest. Andre undersøkelser viser at jenter ofte systematisk blir undervurdert av lærerne sine. Det har blitt gjort undersøkelser med eksamensoppgaver der de oppgavene med "jenteskrift" får dårligere karakter enn de med "guteskrift". Sjøl om innholdet er det samme.

Det stilles altså større forventninger til hva gutter skal og kan prestere enn hva det gjør til jenter. Dette påvirker hvordan gutter og jenter ser på seg sjøl, hva jenter forventer av seg sjøl og hvilken tro jentene har på seg sjøl.

Et annet eksempel fra en skoleundersøkelse: 6. klassinger blei spurt om hva de ville få i mattekarakterer på ungdomsskolen. 23% av guttene trodde de ville få S, det trodde ingen av jentene. 8% av guttene trodde de ville få Ng, mens 20% av jentene trodde det samme. Men du kan sjøl gjette hvem som i virkeligheten var best i 6. klasse. Det var jentene!

Gjennom hele oppveksten lærer jenter og gutter altså hvilke roller de skal ha i samfunnet, i seksuallivet, på jobben, som foreldre, som venner osv.

Tvangstrøyer

Oftentimes tenker vi ikke over rollene vi har i samfunnet. Jenter lager mat fordi de syns det er gøy og velger lavlønnsyrker fordi de har lyst. Men når jenter og gutter møtes som kjærester kræsjer verdenene våre. Jenter og gutter møter seksualitet og får seksuelle forventninger fra forskjellige steder. Gutters første møte med seksualitet er ofte gjennom porno. I pornoen er kvinners seksualitet til for menn, på menns premisser og for menns seksuelle tilfredsstillelse. Sex i porno handler lite om kvinners erotiske soner og kvinners glede. Menn blir framstilt som sexgale, følelsesløse maskiner som bare lever for å knulle endeløse rekker av kvinner. Pornoen gir gutter falske ideer om hva sex er, setter opp seksuelle idealer som fører til prestasjonsangst og sier at mannlighet er å ha makt over kvinner. Gutter lærer ikke opp til å ta hensyn til jenters ønsker når de skal ha sex, men til kun å tilfredsstille seg sjøl. Jenter lærer at deres rolle er å tilfredsstille gutten.

Jenters seksualopplæring er derimot ikke fra pornobladene, men ofte fra blader som Girls, Vi & Gutta og Mag. Der lærer vi at gutta tar initiativet, er snille og har god kontroll over oss, mens jentene er passive og lite seksuelle vesener som bare styres av følelser. Fellesnevneren for både gutte- og jenteblader er ofte at jenta er den passive og gutten den aktive.

Kjønnsrollene gutter og jenter har på skolen, i hjemmet, på fritida, i seksuallivet og på jobben er tvangstrøyer som hindrer oss i å være personer. De hindrer oss i være den vi egentlig er. Jenter som spiller ishockey er guttejenter. Gutter som danser ballet er homo. Vi må tørre å bryte mønstrene og kjønnsrollene, for at jenter og gutter kan møtes i glede, som individer og ikke som kjønn.

*Gunhild Nyborg og Marijke Berdahl
er med i Rød Ungdom.*

Tid for seksualkunnskap

Så ble det tid for seksualkunnskap. Vi ble delt inn i to grupper. Først ut var vi jentene, og guttene måtte sette seg bakerst med tegnebøker og fargestifter.

Klasseforstanderen vår forklarte:

«Det er slik at vi kvinner har anlegg for ca 300.000 egg. 400 modner til egg i løpet av en kvinnes liv og det kalles eggøsning. I forbindelse med eggøsningen svulmer innsiden av livmoren opp og fylles med blod. Hvis egget ikke blir befruktet, løsner slimhinnen og det oppstår en blødning. Det er det som kalles mensenen.»

Vi fikk vite ting om mensenen. At mensenen betyr at man er fruktbar, at mensenen betyr at man er kvinne. Og at mensenen krever at man er ekstra nøye med hygien. Klasseforstanderen vår viste frem bind og dyppet en tampong i et glass med vann for å vise oppsugingsevnen. Hun forklarte at man kan få vondt i magen av mensenen, og da er det viktig at man hviler seg og kanskje tar en dispril om det gjør veldig vondt. Siden tegnet hun opp kroppsdeler vi ikke kunne se med på oss selv, men som hun sa var der og gjorde at vi kunne få barn. Vi lærte om eggstokker, eggledere, livmoren... Jeg kan fortsatt ikke særlig mye om det.

Etterpå var det guttenes tur. En helt annen stemning oppsto:

«Så gutter, nå skal vi snakke om sånt som er litt spennende.» Så snakket de om jenter: «Føler dere begjær ennå?»

Så snakket de om onani: «Det behøver dere ikke skamme dere over. Det er bare nyttig og deilig.»

Så snakket de om sex: «Penishodet er mest følsomt, for huden gjør at man...»

Så snakket de om homoseksualitet: «Det er noe galt i å like gutter selv om man selv er gutt.» Guttene slappet av.

«Jeg liker jenter med store mugger,» utbrøt Christoffer, som jeg var forelsket i.

Jeg satt der bak i rommet og kjente hvordan hogg til et sted i magen. «Hun skal se ut som Samantha Fox,» fortsatte han.

Utdrag fra Fittstim, den svenske boka som startet feminismedebatten våren 1999.

Fittstim

Skugge/Olsson / Zilg (red.)

Egmont bøker

*Be a Hardy train driver.
I'm going to be a
brain surgeon.*

La pornoen br

Enten du går på Narvesen, i videobutikken eller surfer på internett møter du en verden av sprikende modeller som sier deg at jenter er til for å kjøpes, brukes & kastes.

av Johanne Bergkvist

Pornoindustrien er på offensiven over hele verden. Sexhandelen blomstrer. Fattigdommen i verden øker i rekordfart - jenter og kvinner rammes hardest. Dermed øker også tilgangen på unge jenter til den gigantiske pornoindustrien. Unge jenter fra tredje verden og Øst-Europa importeres til vestlige bordeller og pornoproduksjon. Sexhandlere får tak i jenter ved kidnapping, med falske løfter om arbeid eller som postordrekoner. Jentene møter en virkelighet i en brutal prostitusjons- og pornoindustri, uten pass og papirer og uten rettigheter.

Det menneskefiendtlige synet som pornoen sprer gjør det lettere å rekruttere unge jenter til pornoindustrien. Det å selge underlivet sitt blir ufarliggjort gjennom pornoens lykkehistorier om "hora som selger kroppen sin fordi hun liker det". Samtidig blir porno mer og mer nor-

malisert gjennom ungdomskulturen, reklame, film, og musikk. For å utvide markedet må pornoindustriens bakmenn innta "nytt territorium". De går nye veier for å nå grupper som tidligere ikke har identifisert seg med porno: ungdom og kvinner!

Porno er blitt mote

Pornoen har fått innpass i store deler av ungdomskulturen. Blant moteriktig ungdom i Norge er porno "in". Lakk og lær er mote, voldelig sex er spennende. Ordet "porno" er i mange ungdomsmiljø synonymt med "stilig". "For ei porno bukse, for en porno konsert". Porno preger musikkindustrien gjennom kvinnefiendtlige tekster, musikkvideoer eller gjennom seksualiseringa av idolene. Denne seksualiseringa var spesielt tydelig med Spice Girls.

Jenter for porno?

Men det er ikke bare ungdom som har blitt en viktig målgruppe for porno og den seksualiserende reklameindustrien. Kvinner har også blitt en gruppe som pornoen nå ønsker å nå. Men for at kvinner skal bli en inntektskilde for de som tjener på porno, må pornoen ufarliggjøres for kvinnelige lesere. Derfor har mange pornoblader skaffet seg kvinnelige redaktører. Kvinner er de beste gallionsfigurene for den pillrätne pornoindustrien, for de er vanskelige å angripe. Med dem i spissen for pornobransjen forsvinner stempelet av den onde dollarmannen som tjener seg styrtrik på kvinners fomedrelse. Sten Ture Jensen, den norske eieren av Playboy, Lek og Cocktail, har sagt om Linda Johansen: "Det intelligente har vært å bruke henne og andre kvinner som redaktører i Lek, Cocktail

enne!

og Mann. På den måten har ikke Kvinnefronten og andre kunnet angripe så hardt."

Vi og gutta, som leses av unge jenter fra 12-årsalderen, presenterer en holdning om at det er bra og frigjørende at jenter leser porno. Liberalistiske jenter har organisert seg i "Jenter for porno". Men pornoens kampanje er ikke retta mot at jenter skal lese porno aleine. De tradisjonelle pornobladene legger til litt handling og estetikk, mens innholdet stort sett er det samme. Klarer pornoindustrien å få jenter til å ikke bare akseptere porno, men også gjøre dem til "porno" i sine egne øyne har industrien gjort en genistrek. De har utvida markedet til det dobbelte, samtidig som det gjør det mer normalt for jenter å selge kroppen sin.

Porno for jenter?

Tar pornoen hensyn til kvinners behov og seksualitet, eller er forandringene innen pornoen overflatiske forsøk for å få innpass hos en ny markedsgruppe? Kan man skille mellom god og dårlig porno, mellom kvinnefiendtlig porno og kvinnefrigjørende porno? Har pomomotstanderne blitt puritanister og seksuallfiendtlige? Forandra innholdet seg da damer blei redaktører og PornoHagen og hans venner blei bytta ut med Lek Linda? Nei! Budskapet, innholdet og ideologien i pornoen har ikke forandra seg selv om damer også nå finnes BAK kamera. Porno blir ikke mindre kvinnefiendtlig selv om bildene blir trykket i svart/hvitt og det blir brukt romantiske effekter som brennende stearinlys og blafrende gardiner. Ideologien forsvinner ikke selv om pornoprodusentene legger inn replikker og et dryss med handling for å gjøre pornoen mindre støtende. Innholdet i pornoen i dag er det samme som alltid: kvinnefiendtlig og fornedrende! Gleden og den erotiske leken glimrer med sitt fravær.

Moralens voktere?

Diskusjonen om porno i dag blir ofte gjort til et spørsmål om yttringsfrihet, om "retten til å skrive hva du vil". Hva porno egentlig er blir holdt i bakgrunnen. Porno handler ikke om et opprør mot moralens voktere. Vi vokter ikke moralen, men vi kjemper mot en av verdens største og grusomste industrier. Det handler om kampen mot en ideologi som sier at jenter er knulledokker og bruksting, til for mannens nytelse.

Visa om porno

Jeg falt ikke for deg men kom deg fullt oppreist i møte.
For kvinner som elsker har aldri vært svake og søte.
Jeg kom med min gavmilde stolthet, min hete i blodet,
som banket signaler til deg, i sin hudmyke kode.

Slik var jeg men så du meg slik eller så du et bilde.
En form uten ansikt, en stum og utømmelig kilde,
til ødslige gråkalde knull, for å tjene en myte.
At makt er det eneste mannen er skapt for å nyte.

Jeg falt ikke for deg men falt du for dem som vil knuse,
Min gavmilde stolthet, det varme og hissende bruset,
fra kvinner som elsker som mennesker, ikke som hunder.
Hør ropet som vokser fra talløse opprørske munn.

Jeg vil du skal reise deg opp og gå side om side.
Med alle oss andre som roper, nå er det på tide,
at sjeler og kropper kan møtes i frihet og tenne,
slipp glede og kjærlighet løs og LA PORNOEN BRENNE.

Kjersti Eriksen

Hva er det som er erotisk? Pornoen svar er at kjøp og salg av mennesker er erotisk, voldtekt og SM er erotisk. Skal vi godta at undertrykking er en del av seksualiteten? Vårt svar må være at erotikk og seksualitet bør handle om glede, i likeverdige forhold. Kampen mot porno har vært en kamp mot undertrykking. Det handler ikke om moralisters underbukse-

moral og redsel for sex. Det er bare pornindustrien og dens kvinnefiendtlige seksualitet som er tjent med at vold og undertrykking gjøres erotisk. Porno opprettholder kjønnsrollene og legitimerer kvinneundertrykkinga, ja gjør den til og med til underholdning.

Slipp glede og kjærlighet løs og la pornoen brenne!

- ◆ **Porno og prostitusjon er verdens tredje største industri, etter narkotika- og våpenindustrien.**
- ◆ **I USA er pornoindustrien større enn hele film- og plateindustrien til sammen.**
- ◆ **FN anslår at 200 millioner mennesker i verden i dag lever som slaver.**
- ◆ **Flertallet av dem er hushjelper eller fabrikk- og landarbeidere, men en stadig økende del er kvinner og barn i sexhandelen.**
- ◆ **Det finnes ca 30 bordeller i Oslo (1993)**
- ◆ **Sexindustrien omsetter for nærmere 3 mrd. kroner årlig i Norge.**
- ◆ **Hvert døgn kjøpes det seksuelle tjenester for ca. 5 mill. bare i Oslo, hvert år 1,8 mrd. kroner (Økonomisk rapport 1993)**
- ◆ **Det finnes ca 2000 prostituerte i Oslo (Pion 93)**
- ◆ **I 1996 reiste 3 millioner menn fra Vesten for å kjøpe sex i Thailand, Filipinene og Brasil.**

P-piller og kondom

Har egentleg p-piller vore eit framsteg for kvinna? Me var litt usamde der me sat og vagla på tre barkrakkar og drakk kaffi i lange glas, midt i beste studietid.

Av Mette Løkeland-Stai

Du er kanskje ikkje i tvil? Ikkje eg heller. Finst ikkje anna "vedundermiddel" som er i nærleiken av å gje kvinna slik kontroll over babyboomen. Men det finst ei rufsut bakside, og her kjem tvilen inn. Ikkje den som gjeld tukling med naturen - sjølv om kvinner finn seg i atskillige fleire kroppslege biverknader enn menn. Kvalme, brystsprenge og nedsett libido må ein då risikera for å kunna ha eit ikkje-produktivt, men gledeleg sexsliv.

Trend

Tvilen galdt at p-piller har gjort det mykje enklare for menn å unngå å bruka kondomar. Mange jenter kjenner seg pressa til å byrja med pillar av di trenden og fyren tykkjer det er noko mas og lite tilfredsstillande med gummi. Det er tøft å vera kondom-hatar. Rune Rudberg skryt av å ha knulla 2000 damer - alle utan dong. Kven vil vel ikkje vera som han?

Drit ut kondomane

Inkje nytt under soli og heller ikkje under stjerne. I stor tiltru nemnde eg disputten for ein fyr eg kjenner særst godt og som eg såg på som opplyst og kvinnevenleg. Skivebom. Nei, kondomar var då noko søl. Sjølv hadde han knapt aldri brukt dei, og dessutan hadde ikkje kjærestane hans hatt noko problem med pillar. Og korleis er du so sikker på det?, banna eg til innvortes bruk. Tenkte i eit mindre impulsivt sekund å slå fast at det er lett-vint for menn å tenkja på nytinga og drita i konsekvensane, men let moralen fara i frykt for sure oppstøyt. Kvifor er det so veldig legitimt, sjølv i liberale og radikale miljø, å drita ut kondomane?

Kondomar i fødselsdagsgåve

Eit av problema er sjølvstøtt at dei aller fleste har alt for lite trening i å tre på seksualverktøyet. Etter oppløftande samtalar under påskefruk-

kosten fekk eg likevel voner for framtida. Den yngste ved bordet med nyvekt interesse for jenter og komande herlegdomar sa i ein sikkert pirra og ljøs augneblink at kanskje han og kameratane skulle byrja å gje bort kondomar i fødselsdagsgåve til kvarandre. Ein ljøs tanke midt mellom egg og ansjos. Strålende! - slo eg fast og oppfordra geniet til å øva som best han kunne slik at han snart kunne klara det med både ei hand og to fingrar - i blinde. Nokre dugleikar gjer seg betre enn andre i kampen om det andre kjønn. Men kvifor stogga der. I jamstellinga si ånd burde me sjølvstøtt ha kurs for jenter òg. Eg må med stor skam vedkjenna at mine eigne knep på området heller ikkje er so utvikla - har liksom aldri slept til (men den orsakinga er kanskje litt tunn?)

Hald deg i skinnen

Eit anna aspekt er sjølvstøtt prisen. Lommepengane strekk ikkje til for ein læreviljug ungdom når prisen ligg på kring 6 kr stk. I Frankrike kan du få kjøpt dei i boksar på 100 for 1 franc stykket (1,20 kr). Då nærmar det seg eit brukbart nivå. Du skal sjå det er eit statskyrkjeleg tiltak for å avgrensa usømeleg seksuell verksemd. Tenk om dei kunne nytta nokre av kontantstøttepengane på kondomsubsidiar i staden.

Flautt er det at Noreg ligg på botn i europeisk kondombruk. Berre ein av fire i Oslo nyttar kondom. Skinnen av eit opplyst og liberalt samfunn løyner ei heller tankelaus framferd. Eller er det slik at me reknar oss immune mot det som kravlar og kryp i kjønnsaftene?

Og kva skulle so moralen vera? Vel, det er vel ganske klårt. Hud eller ikkje hud - karamellklisjeen om med eller utan papir er ganske sliten. Bli ein stolt kondombrukar du òg. Det er ikkje naudsynt å krypa ut av sitt gode skinn fordi om du går inn i eit anna.

fakta

Kondomer

Pris: kr 50-60,- for 10 stk.

Reseptfritt. Beskytter ganske godt mot graviditet. Det eneste prevensjonsmidlet som også beskytter mot kjønnsykdommer.

P-piller

Pris: ca kr 90,- for 3 mnd.

Må til lege for å få det anvist. Ingen undersøkelse, ingen aldersgrense. En sikker beskyttelse mot graviditet.

P-sprøyte

Pris: ca kr 85,- for 3 mnd.

P-piller i sprøyteform. Må til lege for å få satt sprøyta. Minst like sikkert som p-piller.

Spiral

Pris: ca kr 220,-, varer i 5-7 år.

Må til lege for å få den satt inn.

Sikkert, trygt og anerkjent prevensjonsmiddel. Kan føre til økte menstruasjonsmerter, og gir en viss fare for infeksjonsdannelse. Brukes stort sett av kvinner som har fått barn, men kan også brukes av ungdom.

Pessar

Pris: ca kr 230,-, kan brukes i ca 2 år.

Må til lege for å få tilpasset størrelsen-kopp som settes inn til hvert enkelt samleie ca 230,- kan brukes ca 2 år

Angrepille

Pris: ca kr 60,-

Må til lege for å få resept. Hvis du tror du har blitt gravid kan du bruke angrepilla inntil 72 timer etter samleiet for å forhindre graviditeten. Angrepilla er egentlig bare en sterk dose p-piller. Den kan gi litt kvalme og magesmerter. Klinikk for seksuell opplysning og en rekke helsestasjoner i hele landet deler den ut gratis.

Kilde: Klinikk for seksuell opplysning

Mest og best mulig sex

- Å styrke selvtilliten til unge gutter og jenter er en viktig forutsetning for at unge skal få et positivt forhold til sin seksualitet, sier Goggi Sæter.

av Øystein H. Hørgmo

Goggi Sæter er utdanna sjukepleier, og jobber som lærer på Helse- og Sosiallinja ved Ulsrud Vgs. i Oslo. Tidligere har hun jobba som helsesøster for ungdom, så seksualopplysning har hun peiling på. De fleste som går på skole veit at det ikke står så bra til med den. I barne- og ungdomsskolen er det lite snakk om samliv og seksualitet. Etter Reform-94 forsvant også de gode tilløpene til valgfag om samliv og seksualitet i videregående skole.

Kommunikasjon

Når man ikke lærer om samliv og seksualitet på skolen, går det fleste til andre kilder for å finne svar. Mange gutter får sin informasjon fra pornoblader og filmer. Jenter prater mer sammen, men finner nok mye i jenteblader som Mag, In-side og Det Nye. Gutter og jenter har ofte veldig ulikt utgangspunkt. Mens ei jente kanskje bare har lyst på en flørt, kan gutten tro at hun vil noe mer, og så blir det fort litt krøll. Med dette som utgangspunkt starta Uteseksjonen i Oslo med flørtekurs for ungdom.

– Flørtekursene er ikke "casanova" kurs, men en konkret metode for å styrke ungdommenes selvbylde, og gjøre dem mer bevisste på hvordan deres oppførsel tol-

kes av andre. På kurset tas det opp tema som det positive ved å flørte, finn din egen flørtestil, flørtetips, flørtning på tvers av kulturer. Man skal bli tryggere på seg selv og hverandre, lære å sende ut signaler som ikke feiltolkes. Det er et stort behov blant ungdom for å snakke om disse tingene. Målet for flørtekursene er å bedre kommunikasjonen mellom gutter og jenter og erstatte myter om hverandre med forståelse for hverandres tenkemåte.

Flørtekurs

Det lille som er av seksualundervisning i skolen handler stort sett om farene ved samleie. Kjønnssjukdommer, graviditet og abort. Flørtekurset begynner helt i andre enden.

– Vi opplever at det åpner seg en helt ny verden for mange når det går opp for dem at de kan ta ut all den livsgleden som ligger i det å flørte, uten at de er forpliktet til å følge det opp med seksuelle handlinger de egentlig ikke ønsker. Jeg pleier å si at jeg mener det er viktig at ungdom skal ha mest mulig og best mulig sex. Mange får hakeslepp inntil det går opp for de at jeg ikke bare snakker om samleie, men også nære forhold og spennende varme følelser uten samleie, sier Goggi Sæter.

Flørtekurs har blitt holdt på ungdomsskoler, fritidsklubber og videregående for ungdom fra 14 til 20 år. Jenter og gutter har kurs hver for seg, og det har vist seg å fungere veldig bra.

– Når gutta kom opp til meg da jeg var helsesøster sa de: "Jøss, er det ikke noen jenter her?" De blei litt skuffa, men gjennomførte kurset og syntes det var innmari ålreit. Det var første gang de hadde et sted hvor de kunne prate om følelser og seksualitet og forhold med andre gutter.

Glede først

Goggi har også jobba med samlivslære som valgfag i videregående. Bare noen få skoler har dette faget på timeplanen. Skolens rolle er veldig viktig når det gjelder seksualopplysning og samlivslære, mener hun. At ungdom bare lærer kondombruk og å passe seg for kjønnssjukdommer holder ikke i lengden. Det handler også om holdninger, respekt for seg sjøl og andre.

– Vi må ta utgangspunkt i at seksualitet er noe som er innmari artig og fint, og som vi er veldig opptatt av. Noe det er mye glede med. Så kan vi ta problemene etterpå. Ellers så forsterker vi bare tabuene om at seksualitet er ekkelt og stygt. Ungdom får mye informasjon om teknisk sex. Det som

mangler er holdninger i forhold til seksualitet. Er du trygg på din egen kropp kan du være mye rausere. Det å ha sex og nyte sex har mye med raushet å gjøre. Kunne gi og ta imot. Å tre på kondom har de jo lært seg teknisk sett, men det å bygge opp selvtilliten og et selvbylde så du vet hvor du vil hen og hva du vil, må også være en del av seksualundervisningen.

Hva mener du bør gjøres?

– Hvis vi kunne få innført valgfag samlivslære på alle videregående skoler, så hadde vi kommet et godt stykke på vei. I tillegg må helsesøstertjenesten styrkes i grunnskolen, og gjeninnføres i videregående. For å illustrere dette litt anderledes: Ta håndball. De som trener har klare mål for å vinne kampen. De tar med seg riktig utstyr når de skal spille. De trener og lærer av feilene sine. Til dette har de en instruktør som kan veilede dem og gi råd. Ungdom trenger å læres opp på samme måten når det gjelder seksualitet. Opplysning om seksualitet, som er noe alle mennesker er opptatt av og som er en viktig del av livet vårt, må bli styrket på samme måten. Foruten å ta med seg riktig utstyr (les: kondom), trengs det også "trenere" i seksualitet, lærere og helsesøstre, konkluderer Goggi.

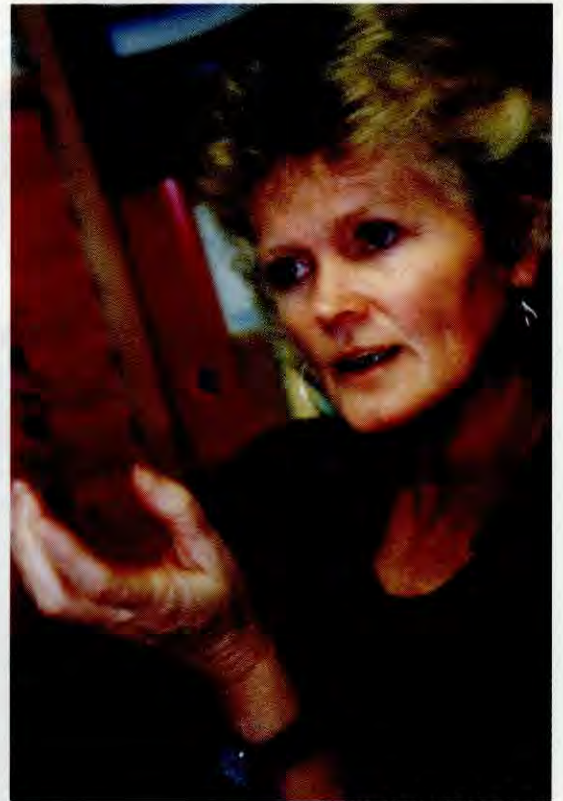

Foto: Eivind Volder Rutle

Abort som pre

Foto: Ola Sæther, Klassekampen

20 til 30 prosent av alle graviditetar verda over endar med abort. Gjer det eigentleg noko?

av Mette Løkeland-Stai

Verda over endar 20-30% av alle graviditeter i abort. I alle land er det mogleg å få utført ein abort dersom ein kan betala for seg. På same tid lever 25% i land der abort er generelt forbo- de - hovudsakleg land i Afrika og Latin- Amerika (1). Der er abort stort sett berre tillete dersom livet til mora er i fare. Trass i at det er ulovleg, dyrt og/eller vanskeleg å få utført ein abort i største delen av verda, nyttar kvinner verda over dette middelet til å regulera kor mange born dei skal ha. For dei er abort eit familieplanleggingsmiddel på line med andre prevensjonsmiddel. Når andre prevensjonsmid- del ikkje er tilgjengelege eller dyre, vert abort det einaste. At dei religiøse leiarane både inna- for kristendomen og islam i tillegg til store delar av ålmenta ikkje ser dette, er rein strutse- politikk - see no evil, hear no evil. Det er mykje moralisme knytt til abort og folks seksu-

alliv generelt - ikkje minst kvinns. Når ein i FN-dokumentet frå befolkningskonferansen i Kairo seier: "ikkje i noko tilfelle skal abort verta fremja som ein familieplanleggingsmeto- de"(2), er det eit døme på at moralske fordøm- mingar slører røyndomssansen. Same kva dei seier vil like fullt mange svangerskap enda i ein abort. Dei låge aborttala finn ein i land der ein har sjølvbestemt, billig og lett tilgjengeleg abort - land som Noreg og Nederland, der ein i tillegg har andre prevensjonsmiddel lett til- gjengelege og etter måten billege. Dessutan har kvinnefrigjeringa i desse landa kome monaleg lenger. Forbod og straff fjernar ikkje aborten. Det pålegg berre kvinna ein ekstra byrde.

Åtak på abortrettane

Sjølv om Noreg er eit av dei landa med best abortlovgeving, er ikkje kampen for aksept av abort vunnen. Det finst direkte, indirekte og meir skjulte åtak på abortrettane våre. Direkte

åtak har me når grupper på Stortinget fremjar krav om at rådgjeving ved abort skal vera påbode og ikkje frivillig som i dag. Dei lit visst ikkje på at kvinner er moralsk kompetente til å ta dette valet sjølv. Meir indirekte og skjulte åtak er grunnlovsframlegget til Lahnstein med fleire som sa at: "Menneskeværdet skal være ukrænkelig. Enhver har Ret til Liv og legemi- lig integritet fra Undfangelse til naturlig Død" (3) Etter den lova vert abort mord.

Størst og mest langvarig er likevel slaget om folk sine tankar til abort. Det er få som trur eller ynskjer at abort som sjølvbestemt rett skal forsvinna, men i mange folk sine hovud er det ein skilnad på kven som bør kunne nytta han. Dei fleste skjønar at unge jenter på 16 år utan partner, utdanning og jobb tek abort, men dei får problem med å godta at ei kvinne på 30 år med utdanning, mann og jobb gjer det same. Desse tankane og førestillingane gjer at kvin- ner vert sett under eit moralsk press. Ei lesar-

Prevensjonsmiddel

undersøking gjort av Det Nye oppsummerer den typiske lesaren slik: "Abort har hun aldri tatt, og selv om hun prinsipielt er for fri abort, kunne hun ikke tenke seg å gjøre det selv." (4) I tillegg er abort eit tabu so lenge det ikkje vert diskutert som eit politisk tema. Å snakka om abort høyrer oftast med til dei meir intime samtalanene, og mange fortel om aborten berre til dei aller næraste venene og familien. Når dei fortel om han, byrjar dei ogso ofte å forsvare kvifor dei tok det valet. Har dei grunn til å trur at me kjem til å dømme dei? Nett som om me i det heile har noko med andre sine val å gjera. Diverre ser mange ut til å gløyma det siste. I ei undersøking gjort i Trondheim seier fleire at valet er vanskeleg i 1992 enn i 1982, berre stutt tid etter at lova om sjølvbestemt abort vart vedteken i 1978 (5). Dette kan tyda på at klimaet i ålmenta har endra seg, og at abort er mindre akseptabelt.

Forferdeleggjering

Det er difor viktig at me ikkje overlet diskusjonsarenaen til abortmotstandarane. Dei bør ikkje få leggja premissane for innhaldet og vinklinga i abortdebatten. I alt for lang tid har abortforsvararar satsa på den tause strategien - unngått å røra opp i vatnet i redse for å missa tilkjempa rettar. I staden har abortmotstandarane rådd banen og abort som eit etisk problem har vorte eit mest einerådande tema. Det vert fokusert på og påstått at dei fleste kvinner får problem og opplever skuld, skam og sorg etter ein abort - påstandar som ikkje er prova. Undersøkingar syner mellom anna at kvinner som har tatt abort ikkje oppsøker psykologiske tenester oftare enn andre. Det er derimot ikkje uvanleg at ein del opplever eit tap. Sjølv etter noko so trivielt som å klyppa håret, kan mange kjenna eit tap av den gamle lange manken dersom dei har klypt seg kort. At ein del kvinner kjenner skuld og skam etter ein abort er i stor grad eit kulturelt skapt fenomen, sidan kvinner i ein del austblokkland ikkje opplever den same kjensla av skuld og skam. Der er abort atskillig hyppigare brukt som prevensjonsmiddel og mindre tabulagd. Tabulegginga og forferdeleggjeringa av abort pålegg difor kvinner ei skuld og ei skam dei etter naturen ikkje nødvendigvis ville kjenna, men er ei av dei byrde-

ne samfunnet pålegg kvinnerolla og kvinnekroppen.

Defensivt

Mange abortforsvararar nyttar ein defensiv argumentasjon på premissane til abortmotstandarane. "Abortloven av 1978 handlet ikkje om å være for eller imot abort. Ingen er for abort, alle forstår at dette er en nødløsning. Saken, den gang som nå, handlet om hvem som skulle bestemme", sa Ingunn Yssen, direktøren ved kompetansesenteret for likestilling (6). I bladet Henne svarer psykologen: "Uønskede svangerskap vil alltid forekomme, og det er godt at kvinner kan få abort under betryggende og verdige forhold. Abort er et nødvendig onde, og et psykisk smertefullt onde. [...] Du som angret på aborten føler kanskje at dere tok beslutningen ut fra egoistiske bekvemmelseshensyn? [...] Etter en abort kan noen få en forestilling om at det er noe i veien med dem som kvinner. De har brutt det kvinnelige prinsipp, nemlig å føde barn." (7) Psykologen ynskjer å hjelpe kvinna og forsvarer aborten, men på same tid sementerer ho oppfattinga om at ei kvar verkeleg kvinne vil kjenna skuld, skam og tvil, og ha problem med å akseptere avgjerda si. Det er ukvinneleg ikkje å få barn.

Prevensjon

Det er ikkje noko poeng å trivialisera abortavgjerda, men me treng å slå fast at kvinna har moralsk kapasitet til å avgjera dette spørsmålet sjølv utan å rettferdiggjere det overfor nokon. Abort er ikkje i seg sjølv eit problem, men eit uynskt svangerskap som gjev kvinna ei ny og ikkje alltid like enkel avgjerd å ta, i tillegg til dei kroppslege endringane svangerskapet gjev, kan vera problematisk for mange. Difor løner det seg å nytta andre prevensjonsmiddel i fyrste rekke. Aborten er nært knytt til kvinnefrigjering og jamstelling mellom kjønna, og han er ein menneskerett. Manglande aksept for å framsetja abort som eit familieplanleggingsmiddel på line med andre prevensjonsmiddel, er eit hinder for fulle seksuelle rettar for kvinner.

Mette Løkeland-Stai er legestudent og medlem av Kvinnefronten

Lov om sjølvbestemt abort før 12. svangerskapsveke vart vedteke 30. mai 1978.

Abort i Noreg

Sjølvbestemt før 12. svangerskapsveke. Abortpilla må nyttast før 9. svangerskapsveke. 19-23% av alle svangerskap endar i abort.

Sia lova vart vedteke har det vore små endringar i aborttala. I 1998 vart det utført 14.028 svangerskapsavbrot, mot 14.456 i 1979. I denne perioden har talet på abortar gått mest ned blant kvinner i alderen 15-19 år.

Skilnader mellom ulike delar av landet har vore tydelege i heile perioden. I 1998 hadde både Oslo og Finnmark vel 19 svangerskapsavbrot per 1000 kvinner i alderen 15-49 år, medan tilsvarende tal for Agder-fylka, Rogaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal var mellom 9 og 10.

Svangerskapsavbrot i prosent av levandefødde i 1997: Heile landet 23,4, Finnmark 27,4, Rogaland 15,3, Oslo 33,4.

Kjelde: Statistisk Sentralbyrå (www.ssb.no)

Kjelder

1. Rahman A, Katzive L, Henshaw SK. A global review of laws on induced abortion, 1985-1997. *International Family Planning Perspectives* 1998; 24, nr.2.
2. Better reproductive health for all: the role of obstetricians and gynecologist. Report of a FIGO workshop. Manila 14.-15.11. 1996. London: International federation of gynecology and obstetrics, 1996.
3. Dagbladet, 15. februar 1995. Kjendisaksjon mot abort.
4. Det Nye, desember 1996. Sexy frigiort og fornuftig - slik er norske jenter i dag.
5. Skjeldstad FE. Induced abortion: timetrends and determinants. Trondheim: Tapir, 1995.
6. Yssen I. Abortloven 20 år. *Bulletin* 2-98. Senter for Kvinneforskning, UiO.
7. Henne 1998. Helse for henne, Selvalgt eller spontan - abort kan utløse en smertefull sorgreaksjon.

- Det handler om

– Jeg er ikke en maskin man bare kan forandre. Vi har forskjellig øyenfarge, høyde og kroppsbygning, så hvorfor i hule heite skal vi veie likt? Spør Hanne fra Interessegruppa for Kvinner med Spiseforstyrrelser (IKS).

av Johanne Bergkvist

Hanne er 28 år og har vært medlem av IKS siden 1992. Hun har selv arbeidet seg ut av spiseforstyrrelser. Gjennom frivillig arbeid i IKS har hun truffet mange ungdommer og skriver nå en oppgave om kropp og helse på universitetet i Oslo.

– Da jeg kom i kontakt med IKS skrev jeg en liste over alt som skulle skje når jeg ble tynn, forteller Hanne. Jeg skulle klippe håret og gå i tettstittende gensere og jeg skulle starte på fjellklatrerkurs. Da jeg satt der og drømte, tenkte jeg plutselig: Hvorfor kan jeg ikke gjøre det nå?! Jeg innså at spiseforstyrrelser ikke handler om å slanke seg, men at det handler om identitet og at man ikke tør være seg selv. Det var mitt eget forvrengte kroppsbilde som hindret meg i å se på meg selv som slank.

Uoppnåelige idealer

De uoppnåelige idealene vi møter i motebransje, TV og reklame påvirker og presser oss. I typiske kvinneblader som *Henne* og *Kvinner* og *Klær* møter man et dobbelt budskap. På en side kan man lese artikler som sier "Vær glad i kroppen din", "store modeller", "10 øvelser for å få opp selvtilliten", men blar man om stirrer man rett inn i en reklame for Nutrillett eller bodyen som skal skjule alle feil på kroppen din. Også myndighetenes helseopplysning og forebyggende helsearbeid er med på å skape et

ideal for hvordan man skal se ut, gjennom å fokusere på "Overvekt som verdens helseproblem", og ved at helsesøstera på skolen setter 8-åringer på slankekur.

Ser bare skrekkeksemlene

Jeg mener at de fleste norske jenter grenser mot å ha en eller annen form for spiseforstyrrelse. Ytterst få har et naturlig forhold til mat og til kroppen sin, mener Hanne. Spiseforstyrrelser er mye mer enn det å veie 40 kg eller kaste opp 5 ganger om dagen eller overspise så man veier 150 kg. Bildet av den sykkelig tynne, er fjernt for mange. Allikevel tror jenter at det er normalt å slanke seg hele tiden, at det er normalt å hate kroppen sin. Det er det ikke. Grensen mellom spiseforstyrrelser og vanlig dårlig forhold til mat er liten. Du behøver ikke være et psykiatrisk tilfelle for å ha spiseforstyrrelser, men media viser bare skrekkeksemlene.

Symptombasert helsetilbud

Anorektiske jenter får oppmerksomhet og stort sett møter de et hjelpeapparat, for de syns. Mens andre med andre typer spiseforstyrrelser ser mindre syke ut og derfor får de et mye dårligere tilbud. Helsevesenet er nemlig veldig symptombasert, forteller Hanne. De legger vekt på den synlige behandlingen. Når anorektikeren legger på seg, bulemikeren slutter å kaste opp og tvangsspiseren går ned i vekt, regnes

de for å være ferdigbehandlet. Men de er kun kvitt symptomene, ikke selve problemet og mange får derfor tilbakefall og blir aldri friske. Det er ingen plasser i psykiatrien hvis det ikke er helt akutt. Mange får aldri den hjelpa de trenger!

Vi bruker unødvendig energi

En ting er påvirkningen og idealene; den ytre påvirkningen, det andre er hvordan hele samfunnet er organisert. Vi skal være så vellykka og så effektive. Vi skal fikse alt – skolen, foreldre, parforhold, søsken, jobb, ekstrajobb, og samtidig skal vi se rålekre ut hele tiden. Vi skal være kjempesporty, drive med spennende ting, helst ha reist hele jorden rundt. Alle de kravene gjør noe med vår egen selvfølelse, vi er nødt til å komme til kort. Noen kan klare å drite i kravene og bare være seg selv. Men de fleste klarer ikke det!

Jenter bruker så mye tid og energi på ting som er så unødvendig. Tid vi skulle brukt til å ha det gøy og være glade. – Det handler om å ta vare på seg selv, å tørre og leve. For meg som for jenter flest handler det om å ta plass, å tørre og være sint eller glad, tørre og si sin mening, tørre og være til stede i egen kropp og tørre å være seg selv. Det kan se ut som om jenter ikke har lov til å ta så mye plass. Kanskje er det derfor store, overvektige damer er så truende?

FETT NOK!

Slanker du deg? Må du vite hva du veier? Er fettet din venn eller fiende? Bor du i kroppen din? Motvektboka **FETT NOK!** er en inspirerende bok for alle jenter og kvinner som vil at kroppen skal være venn og ikke fiende. Boka bidrar til selvinnsikt og økt bevisstgjøring omkring forhold til mat, slanking og kropp. Den bør kunne bidra til at jenter slutter å slanke seg, kaster badevekta og begynner å ta vare på seg selv!

Forfattere: Merete Nesset Andersson og Lisbeth Nilsen

Forlag: Grøndahl Dreyer

«I 1951 var Frøken Sverige 171,5 cm høy og veide 68 kilo. I 1981, 30 år seinere hadde damen vokst 3,5 cm og gått ned 15 kilo. Hun måler 175 på strømpelenen og veide 53 kilo. Med en tilsvarende utvikling vil søta søster i år 2086 være ca 190 cm høy i det vekta passerer null.»

å ta plass

Foto: Torunn Nilsen, Klassekampen

fakta

- ◆ Den vanligste dødsårsaken blant unge jenter i Norge er slanking.
- ◆ Over 100 000 jenter lider av seriøse spisefrostryrrelser.
- ◆ 6% av de som har spisefrostryrrelser dør
- ◆ Nesten alle jenter er misfornøyde med eget utseende.
- ◆ 1 million norske jenter og kvinner slanker seg.
- ◆ Hver femte svenske jente har slanka seg før hun har fylt 7 år

Umulige krav

av Johanne Bergkvist

Opp gjennom historia har kvinners utseende blitt brukt for å øke deres verdi. Snøring av føtter, hoder, bruk av jernkorsetter og arsenikk for å bleike hud har lært kvinner at hennes oppgave er å ta seg godt ut, som en porseleensdukke på en hylle. Kvinnene har blitt fratatt kontrollen over sin egen kropp, og en kvinnes helse spiller liten rolle, så lenge hun øker i verdi. Det er lett å karakterisere tidligere skjønnhetsidealer som groteske, men dagens unge jenter møter et skjønnhetstyrranni som er mer omfattende og brutalt. Alle jenter rammes av idealene - det er ikke lenger overklassens kvinner som er pyntedukker på hylle, men alle jenter. 90-års skjønnhetsideal er et oppkonstruert og uoppnåelig bilde, fullt av motsetninger. Ei jente skal ha sylslank kropp og store pupper. Hun skal alltid ta seg godt ut, klar for å tenne enhver forbipasserende mann. Hun skal ha et bevisst forhold til kroppen sin, men ikke være for frigjort. I yrkeslivet skal hun gjøre karriere, samtidig som hun skal ta vare på familien. Husarbeidet skal gjøres med et smil om munnen og perfekt sminke. Ingen kan leve opp til disse krava.

Reklamebransjen og kosmetikkindustrien tjener seg styrtrike på å selge unge jenter dårlig selvtillit. Overalt møter vi datamanipulerte reklameplakater med anorektiske damer med silikon i pupper og lepper. Unge jenter får pressa på seg falske idealer, dårlig selvtillit og slankepress.

Å slåss med seg selv for å oppnå et uoppnåelig ideal er virkeligheten for mange unge jenter i dag. Når idealet og modellene vi ser er konstruert på data, kjemper jenter en umulig kamp for skjønnheten, og er nødt til å tape. Sjøltilliten brytes ned, og jenter blir misfornøyde med seg selv, helt fra de er bittesmå. Da er det ikke så rart at resultatet er dødelig for unge jenter.

I kampen mot skjønnhetstyrranniet er vi nødt til å vende hatet bort fra oss sjøl, og mot det systemet som tjener på at jenter har dårlig selvtillit.

Skjønnhetstyrranniet bryter ned selvtilliten til jenter. Kompleksene det skaper er enda en kilde til profitt for reklameindustri. Skjønnhetstyrranniet stjeler tida til jenter. Det hindrer oss i å være aktive og gjøre opprør - hvordan kan jenter reise seg når valken rundt magen teller mer enn det hun har å si.

Damn if you do (damn if you don't)

**Noen kvinner måtte hindres i å få barn, med abort og sterilisering.
Andre kvinner måtte tvinges til å få barn de sjøl ikke mente de hadde
mulighet til å gi et godt liv.**

av Kjersti Ericsson

En sur vinterdag på femtitallet blir 14 år gamle Wenche plukket opp av politiet mens hun tras-ker langs landeveien. Hun har rømt hjemmefra, og vil ikke tilbake til hjemmet og moren. På politistasjonen forklarer Wenche hvorfor: For et par måneder siden oppdaget moren at Wenche var gravid. Hun ble sjokkert og rasende, og tvang datteren til abort, en abort moren sjøl utførte. Wenche forteller at hun lå til sengs i to dager, uten tilsyn av lege. Hun hadde heller ikke legetilsyn siden, men hevder at hun nesten alltid har vondt i magen, og det mener hun skyldes aborten. Da fosteret ble fjernet, skrek det to ganger, sier Wenche. Moren kastet fosteret i ovnen og brente det. "Under fjerning av fosteret måtte avhørte legge seg under dyna for at ikke de øvrige familiene i huset skulle høre skrikene hennes," avslutter politiets protokoll.

Avhøret med Wenches mor, fru Wang, avslører at moren trodde Wenche kunne få straff for å være gravid i så ung alder. Hun ønsket altså å redde datteren sin fra en dobbelt ulykke: ugift graviditet og fengsel. Saken endte med at fru Wang fikk påtaleunntatelse, og Wenche et langt opphold på et hjem for forfløyne piker. Om det ikke direkte var straffbart å bli gravid i 14-årsalderen, så hadde altså fru Wang rett i at samfunnets sanksjoner for slik umoral kunne være harde.

Gro het ei annen jente som hadde havnet på samme institusjon som Wenche, og omtrent på samme tid. Hun ble innlagt på grunn av "store tilpasningsvansker. Hun var tverr, stridig og løp meget ute."

Gro får lov til å være hjemme en periode, sjøl om hun fortsatt står innskrevet som elev på hjemmet. I denne perioden får institusjonen et

brev fra en dame i hjembygda til Gro: Ryktet sier at Gro er gravid. Institusjonen skriver til barnevernsnemnda der Gro og familien hennes bor, og til tilsynsvergen. I brevene foreslås det at barnevernsnemnda, gjennom distriktslegen, bør søke om å få fosteret fjernet "og i samme forbindelse få Gro sterilisert". Svar kommer fra lederen i barnevernsnemnda:

"Det viser seg at Gro er gravid i 6. måned. Det er da for sent å få fosteret fjernet. Imidlertid er det all grunn til å søke å få henne sterilisert like etter fødselen, mens hun enda befinner seg på kvinneklinikken. Jeg søker derfor Helsedirektoratets godkjenning. Familien bør ikke få vite noe om dette, idet det da er all grunn til å tro at hun ikke vil legge seg inn i klinikken."

Helsedirektoratet avslår imidlertid å sterilisere Gro mot hennes vilje. Men både Gro og moren lot seg overtale. Noe av grunnen til at de gikk med på det, anes kanskje i brev fra institusjonens styrer til Sosialdepartementet:

"Kort tid etter nedkomsten rømte Gro fra mødreheimet og dro tilbake til sin mor. Barnevernsnemnda ba straks om at hun ble gjenopptatt ved institusjonen og fikk bli i ro her mens man fikk tatt opp til fornyet avgjørelse spørsmålet om sterilisasjon. Både Gro selv, hennes mor og hennes verge underskrev den nye søknad om seksualinngrep - som nå ble innvilget."

Det er Gros og foreldrenes Ønske at hun får komme direkte hjem fra sykehuset etter inngrepet. Skolen har intet å innvende mot dette, og går ut fra at barnevernsnemnda vil være enig, siden hensikten med å få henne tilbake nu er nådd."

Gro får dra rett fra sykehuset der operasjonen foretas, og hjem. Sterilisasjon ser ut til å være prisen hun måtte betale for utskrivning.

Skal hun slippes løs på verden utenfor institusjonen, må myndighetene sikre seg at hun ikke lenger kan få barn, som både er til moralsk forargelse og til byrde for kommunekassa.

Ei tredje jente, som også var innom institusjonen, het Linda. Linda ble gravid etter prøvetskriving, og det ble ordnet med abort og sterilisasjon ved et sykehus. Overlegen ved sykehuset skriver til institusjonen og ber om alle opplysninger om pasienten. Han får svar fra overlegen på institusjonen, som bl.a. har følgende medisinske vurdering å komme med:

"Utover det som står om hjemmet kan opplyses at faren er straffet flere ganger for heleri og ilagt bøter etter løsgjengerloven. Han skal være upålitelig. Han er gift på nytt og hadde barn med den forrige konen før ekteskapet. Farens foreldre er skilt. Det skal være uvennskap mellom farens søsken.

Moren er også gift på nytt. Hun var utro i sitt første ekteskap og forsvant stadig hjemmefra fra mann og barn. Dessuten drakk hun og førte på alle måter et dårlig liv.

Linda har vært forlovet med en jevnaldrende gutt som drikker og slenger omkring inne i Oslo. Han er tyvaktig og låner av jentene som han er sammen med verdisaker som han stamper."

Hege var også ei jente som en rekke myndighetspersoner ønsket å sterilisere. Én av dem var Heges verge, som beskrev jenta slik i et offisielt brev om saken:

"Hun er fremdeles svært interessert, kun snakk om kjoler og gale streker derute fra. Hun er svært opptatt av sitt eget utseende og sin egen kropp. Sto stadig foran den store speilen og speilet sig, fortrinnsvis med bare badedragt eller bare benklær på. På buss og trikk for hennes øyne over alt av hankjønn på en svært lite tiltalende måte. Hun er fremdeles upålitelig.

Foto: Klassekampen

(...) Med den lave IQ i flere generasjoner er der jo all mulig grunn til at et svangerskap vil påføre samfunnet ytterligere bryderi og kostnader. (...) Hennes mor og dennes bror ligger også temmelig lavt, og etter de få opplysninger vi har om faren var det ikke så rart der heller. Moren har fire barn med to forskjellige fedre, 'Jeg ble nå endelig til sist gift med den ene av dem,' var hennes uttalelse til meg. Etter opplysninger jeg har skal søsteren ikke være helt ukjent av politiet. Morens mann er arbeidsløs og hjemmet ga et meget lite tiltalende inntrykk. Leven og bråk er det rett som det er."

Wenche, Gro, Linda og Hege er jenter fra vår nære fortid, noen få år eldre enn meg. De lever antakelig ennå, Wenche med sine fryktelige minner om fosterets skrik, skrik som ikke blir mindre fryktelige sjøl om de bare lød i Wenches skrekkslagne ører, og ikke i virkeligheten. Og de tre andre med vissheten om at de som hadde makta og kunnskapen vurderte dem som så verdiløse, for ikke å si skadelige, at de ikke burde ha rett til å forplante seg. Wenche, Gro, Linda og Hege, jenter som ikke fikk bestemme over sin egen kropp.

Damn if you do and damn if you don't. Det var Wenches situasjon. Abort var forbudt. Men den moralske fordømmelsen og de karrige hjelpetiltakene for enslige mødre sikret at hun ble straffet livet ut dersom hun fødte barnet. I dette lyset kan vi forstå morens desperate inngrep, som kanskje ødela Wenche for bestandig. Damn if you do and damn if you don't.

Vi vet best om du er verdig eller uverdig. Det var Gro, Lindas og Heges situasjon. Kvinners seksualitet og forplantning skulle forvaltes til samfunnets beste. Og hva som var samfunnets beste, det var ikke opp til Gro, Linda og Hege å bestemme. Her måtte det helst hvite frakker og offisielle titler til. Men bak de hvite frakkene levde mange av de samme fordømmene som hos mannen og kvinnen i gata, om usedelige og mindreverdige jenter. Det står et gufs av kvinneforakt fra de uttalelsene ulike myndighetspersoner kom med om disse jentene. Noen kvinner måtte hindres i å få barn, med abort og sterilisering. Andre kvinner måtte tvinges til å få barn de sjøl ikke mente de hadde mulighet til å gi et godt liv. Fellesnevneren var at kvinner manglet dømme-

kraft og ansvarlighet, de måtte bestemmes over. Etterpå var det kvinnene sjøl som fikk ansvaret for å leve resten av livet med konsekvensene av en bestemmelse andre hadde tatt. Handlet abortlov og abortpraksis på Wenches, Gros, Lindas og Heges tid om respekt for liv? Nei, feil. Den handlet om mangel på respekt for kvinner.

I 1978 ga loven oss retten til å ta avgjørelsen, ikke bare ansvaret for å leve med konsekvensene. Når vi så hardnakket forsvarer denne loven, handler det ikke om noe annet. Det handler ikke om at vi synes abort er helt greit, eller at vi ikke har respekt for det vi utmerket godt vet har muligheten til å utvikle seg til et liv, et barn. Med abortloven i 1978 vant kvinner et viktig slag i kampen mot den urgamle kvinneforakten. Kvinner ble rett og slett tilkjent dømmekraft. Så enkelt er det. De av oss som vokste opp i Wenches, Gros, Lindas og Heges epoke føler ekstra sterkt at det er grunn til å glede seg over dette enkle faktum.

Kjersti Ericsson er 1. amanuensis ved Universitetet i Oslo

Forferdeliggjøring

Etter over 20 år med rett til å bestemme over egen kropp, egen helse, eget liv og motstanderne stadig med små drypp for å uthule loven og påføre kvinner skam o

av Johanne Bergkvist

selv å bestemme over egen kropp, eget liv, egen helse og egen seksualitet.

Hvis du angrer deg

Statistikken viser at veldig mange debutsamleier skjer i fylla, uten prevensjon. En undersøkelse fra England viser at over halvparten som søker om abort veit når de blei gravide. Denne halvparten kunne ha forhindret en uønsket graviditet og en eventuell abort hvis de hadde hatt tilgjengelig angrepillen. Angrepillen er en hormonpille som kan tas innen 72 timer etter et samleie. Angrepillen har ingen seriøse bivirkninger og kan også brukes av kvinner som ikke kan bruke p-piller. 3 av 4 tenåringsjenter som blir gravide tar abort. Hadde de hatt en angrepille tilgjengelig kunne de vært spart for uker i angst, for så å måtte gå gjennom et abortinnegrep.

Generalsekretæren i Alternativ til Abort i Norge (AAN) uttrykker sin bekymring for denne muligheten - og mener tenåringsjenter ikke vil gå inn i den situasjonen de virkelig er i (mulig gravide), og istedenfor velger den lettvinde løsningen: ta en pille. Hun hevder at det er en menneskerett for en kvinne å vite om hun bærer "kimen til liv" i seg og kaller angrepillen en tidlig abort. Dette er de samme som uttrykker sin bekymring over at nærmere 15 000 kvinner velger abort i dette landet hvert år. Gjennom økt prevensjon og nødprevensjon finnes det en konkret mulighet til å få ned aborttallene, men den avvises. Har ei jente på 14 vært så "dum" at hun har hatt samleie med usikker prevensjon eller uten prevensjon skal det ikke finnes noen vei tilbake - etter den søte kløe, skal den sure svie komme. Og det skal ikke bare svi bare den tida hun bruker på å skaffe seg angrepille, nei det skal svi i ukevis mens hun går og er redd for å ha blitt gravid, det skal svi når hun velger abort og det skal svi av angst og skam etterpå.

Vern om det fødte livet?

Alternativ til Abort, grunnlagt av Pro Vita og finansiert av stat og kommune, framstiller

abort for kvinner som det vanskelige etiske valget de helst bør unngå. AAN framstiller seg som nøytrale rådgivere, men AAN er langt fra en nøytral organisasjon. Den blei stifta av antiabort organisasjonen Pro Vita med målsettinga at kvinner skal velge å fullføre sitt svangerskap uansett hvilke forutsetninger de har for å fostre opp et barn eller på hvilken måte barnet blei unnfanga. Hvilke råd kan AAN gi med et sånt utgangspunkt? AAN har profesjonalisert seg og skilt seg fra Pro Vita, men hvilke verdier de legger til grunn kommer utvilsomt fram i deres rådgivning og i hvordan de framstiller det å ta abort. Selv om AAN bedyrer sin nøytralitet regner kristenfundamentalister som Børre Knudsen og Pro Vita AAN som en del av fronten mot abort. Bente V. Hansen, tidligere lederen for AANs landsråd har til og med uttalt: "Selv om graviditeten skyldes at den unge jenta er voldtatt av sin egen far, er vårt råd at hun bør bære fram barnet". Et tydelig eksempel på at vern om det ufødte livet er viktigere å forsvare enn det allerede fødte. Veien er ikke lang fra AANs vennlige kontorer til fundamentalistiske skremser...

Ketchup og krokodilletårer

Bankende hjerter, fosterbilder, løgner, skremser, dokker innsausa med ketchup og små kister foran sykehus brukes for å skremme og kriminalisere kvinner til å ikke ta abort. Organisasjoner som Pro Vita og personer som Ludvig Nessa og Børre Knudsen gråter krokodilletårer over fosterets manglende rettsvern, men bryr seg bekymringsverdig lite for kvinners liv. En av de som har vært i spissen for å kaste blodige dokker på kvinner er Ludvig Nessa: Han sier: "Graviditet etter voldtekt og incest forsvarer ikke drap. Heller ikke når kvinnens liv vil komme til å stå i fare ved en fødsel. Bare når både mor og barn står i fare for å dø - når liv står mot liv - kan vi bli tvunget til å drepe". Ludvig Nessa samarbeider i tillegg nært med Operasjon Redd Liv i USA som ikke nøyer seg med ketchup og dokker men som bomber og brenner, ikke bare abortklinik-

Historisk sett har kampen for sjølbestemt abort hengt nøye sammen med kampen for fri og tilgjengelig prevensjon. Kampen mot kristenmoralisme og puritanisme, for den frie kjærligheten har stått høyt i kampen for selvbestemt abort. I kvinners kamp for frigjøring har retten til å bestemme over sin egen seksualitet og egen kropp vært sentral. Unge jenter i dag trenger ikke debutere seksuelt med graviditet som trussel. Men fremdeles er spørsmålet om sjølbestemt abort og prevensjon knytta til hverandre i kampen mot puritanismens mørkemenn.

Kontroll over egen fruktbarhet

I mars 1999 la regjeringa fram en handlingsplan for forebygging av uønskede svangerskap og aborter. Helseminister Dagfinn Høybråten (KrF) har foreslått tiltak om lettere tilgang på prevensjon blant annet i form av flere kondomautomater og lettere tilgjengelighet på p-piller. Men han møter motstand blant abortmotstandere når han mener det primære for å få ned aborttallene er å forebygge uønskede svangerskap. Stortingsmedlem for KrF, Anita Appelthun Sæle uttaler til Dagsavisen: "Hvis man plasserer kondomautomater rett foran øynene på ungdom, er det samtidig en beskjed om at dette skal du bruke. Dermed kan man i bekjempelsen av abort komme til å fremme de holdninger som er hovedårsaken til det høye aborttallet".

Prosjektet SOS - Unge Jenter i Stovner bydel i Oslo delte ut gratis prevensjon til jenter i alderen 15-19 år. Resultatet var at aborttallet blei redusert med 50%.

Men igjen ser man at de samme som uttrykker størst bekymring for aborttallet i Norge, er de som er mest kritiske til å gi jenter økt kontroll over egen fruktbarhet. Deres ønske kan derfor ikke sees som et forsøk på å få ned aborttallene. De pakker det denne debatten dreier seg om inn i sin høymoralske "ja - til - livet" argumentasjon, nemlig kvinners rett til

av jenters valg

seksualitet, kommer abort-
yldfølelse.

ker, men også fødestuer og helsestasjoner for barn. De er makabre nok til å sammenlikne antiabortkampen sin med kampen mot slaveri, og det gjør de med Ku Klux Klan liknende metoder - terror og skremser. Helsepersonell er for redde til å utføre abort og kvinner tør ikke oppsøke klinikker i frykt for hva de kan bli utsatt for. Gjennom terror og vold har antiabort fundamentalister klart å slå store sprekker i retten til abort i USA.

Abortmotstandere hevder å være de opphøyde forsvarere av livet, men deres standpunkt mot abort tar ikke hensyn til kvinner og barns liv, helse og livskvalitet. Kvinner blir presset til å være ufrivillige fødemaskiner og "livets uangripelige logikk" får helt uakseptable, til dels groteske sosiale og menneskelige følger.

Forferdeliggjøring av abort

Før loven om selvbestemt abort blei innført, var abortmotstandernes varsler at aborttallene ville fyke til værs og at abort kom til å bli brukt som et prevensjonsmiddel. Det har ikke skjedd. Antall provoserte aborter har holdt seg stabilt rundt 14-15 000 pr år. Det samme tallet som de siste årene før lov om selvbestemt abort trådte i kraft. Til tross for at antall kvinner i fruktbar alder har økt med 160 000 siden 70-tallet.

Viktige kampområder framover i forsvar av retten til selvbestemt abort må være å bekjempe kriminaliseringa og forferdeliggjøringa av abort.

SV har tatt opp tråden etter abortmotstandernes verdikvaler. For dem representerer ny teknologi en trussel mot menneskeverdet og brukes som utgangspunkt til å stille spørsmål ved abortlova. Selv SV frykter utviklinga med mulighetene ved blant annet fostervannsdagnostikk. De roper varsko om et utrenskings-samfunn.

Innføring av abortpillen (medisinsk abort) ved norske sykehus som gjør at kvinnen slipper et kirurgisk inngrep, blir møtt med forferdelse og argumenter som at det ikke må bli "for lett å ta abort".

Vekk med nemndene!

Offentlige utvalg har foreslått abortminnelunder, hvor forslaget er å gravlegge abortert materiale ned til svangerskapets dag null. Abort framstilles som ei fryktelig påkjenning som påfører kvinner post-traumatiske reaksjoner, ei framstilling som kvinnebevegelsen har kalt "forferdeliggjøring av abort".

I dag er det en nemnd som avgjør abortspørsmålet mellom 12. og 18.svangerskapsuke. Noen få hundre får hvert år innvilga abort i denne perioden. Avdelingsoverlege ved Ullevål sykehus, Britt Ingjerd Nesheim, har lenge foreslått å utvide grensa for sjølbestemt abort til også å gjelde denne perioden. Nesheim mener at det er liten grunn til at nemndsystemet skal opprettholdes. Sverige har sjølbestemt abort for denne gruppa og har som i Norge få som tar abort i denne perioden. Vi mener at nemndsystemet er en etterlevning fra 70-tallets nemndsystem, og har overlevd seg sjøl. Vi må ha tiltro til at kvinner kan ta ansvaret for en så viktig avgjørelse ogat de kjenner seg selv og sin situasjon bedre enn andre som overhodet ikke har ansvar for verken kvinnen eller et barns liv.

Vårt liv, vår kropp

Abort blir beskrevet som det "vanskelige valget", men for feminister og revolusjonære kan spørsmålet om sjølbestemt abort aldri bli et vanskelig valg.

Antiabort bevegelsen fører et korstog mot verdens kvinner. De hevder at livsretten til 2 celler er viktigere enn vernet om kvinners liv og kropp. Det kan vi aldri akseptere. Selvbestemt abort er en grunnleggende rettighet som dreier seg om kvinners rett til å bestemme over eget liv. Et liv uten diktat fra mørkemenn og falske forsvarere av menneskeverd. Det finnes ingen alternativer til sjølbestemt abort.

Abortkampens historie:

Gud eller kvinnen?

Da kvinnen på begynnelsen av det 20. århundre fant ut at hun ville råde over fruktbarheten og det påbegynte livet, var det mange som følte seg tråkket på tærne. De mente hun satte seg i den allmektige Herrens sted.

av Anne Guro Fiskevold

Den lange kampen for sjølbestemt abort var først og fremst en kamp mellom kvinnene, legene og kirken, hvor den kristne fundamentalismen var kvinnenes viktigste motstander. Kirkens makt ble utfordret, og lite har provosert kirken mer det siste århundret. Stridens kjerne var spørsmålet: Er livet gitt av Gud eller av kvinnen? Som kjent har Bibelen og kirka alltid fornektet kvinners seksualitet og fortidd deres fruktbarhet. Eva ble skapt av Adams ribbein og Jesus ble født av en jomfru, unnfanget av den hellige Ånd. Den allmektige Gud skapte mennesket ved hjelp av ord, ikke seksualitet. Tanken på at kvinnen selv skulle kontrollere sin egen fruktbarhet, skremte kirkens menn.

Skal vi høste det vi sår?

Mye rart var å lese i avisene under kampens hete. Et lite utdrag fra avisa Vårt Land for litt over 20 år siden viser et typisk leserinnlegg på den tida: «Dette myrderi er et grusomt inngrep i den Hellige Guds skaperordning – en hån mot Guds allmakt. Hvis fri abort blir lovfestet i Norge, da vil ikke den rettferdige Gud lenger la seg spotte... Men hva menneskene sår, det skal de også høste... Snart vil Guds vredes dom ramme morderne og alle deres medhjelpere på den måten at de selv blir drept – når atomkrigen bryter løs over menneskeheten.» Heldigvis har vi sluppet unna Guds vrede til nå. Ingen atomkrig brøt ut og dersom det hadde skjedd, var det neppe på grunn av at kvinnene seiret og vi fikk loven om sjølbestemt abort for snart 22 år siden.

En mur av taushet

Navnet Katti Anker Møller peker seg ut når man prøver å finne ut hvordan det hele startet.

De mange dagligdagse notisene om tragiske dødsfall knyttet til illegale og uforsvarlig utførte aborter som ble foretatt på begynnelsen av 1900-tallet, ble vanligvis forbigått i stillhet og ble mange familiers skam. Men Katti Anker Møller brøt muren av taushet i 1913 da hun begynte å skrive avisinnlegg. Hun skrev blant annet: «En kvinne som beslutter seg til fosterfordrivelse, hun vet hva hun gjør, men hendes motiver er sterkere enn frykt for døden. Overfor en sådann ulykke må andres domme forstumme. Især menns. Hensynet til det begynnende foster, den plantelignende ansamling av stoff og væske i en kvinnes indre, uten følelse eller bevissthet, kan ikke veie opp mot de krav, som gjør seg gjeldende hos et voksent menneske midt i livets kamp.» Med det satte hun i gang en debatt som fortsatt er like aktuell! På den tida risikerte en kvinne 3 års fengsel hvis hun provoserte fram en abort. Den som hjalp kvinnen kunne få minst to års fengsel og inntil livstid dersom kvinnen omkom som følge av forbrytelsen. La oss spare kvinnens liv, sa Katti. La oss oppheve straffen for legen slik at kvinnen kan oppsøke betryggende hjelp, foreslo hun. Men det skulle vise seg at legene ikke ville ha noe med disse kvinnene å gjøre.

Mødrehygienekontor

Katti ga likevel ikke opp. Hun var med på å starte opp det første Mødrehygienekontoret i Oslo der det ble solgt pessarer, sæddrepende piller, kondomer, opplysningsbrosjyrer, spebarnstøy og omstendighetsforklær. Kvinner kunne komme å få hjelp og råd i forbindelse med prevensjon, men abortsøkende kvinner måtte de avvise, selv om de tryglet aldri så mye om hjelp og selv om de gjerne ville hjelpe. Kirkens menn våknet. En mannlig profes-

sor som var toneangivende i kampen mot abort og prevensjon på den tida, skrev dette: «Principielt sett strider enhver kunstig indskrænkning av fruktbarheten og barnefødsler mot kristendommens ånd og moral... en sådan rationel begrænsning av barnefødsler bundet i et livssyn som til syvende og sist setter Gud utenfor livet... barn er en Guds gave og uttrykk for en guddommelig velsignelse.» Men det var ikke alle kvinner som alltid så det sånn.

Den første abortloven

Den økende illegale abortvirksomheten ble etterhvert et problem for legene. De måtte reparere de verste skadene etter at kvakksalverne hadde gjort sitt eller de måtte skrive ut dødsattester for alle de som døde av bukhinnebetennelse, blodforgiftning, blodpropp eller forblødning. Heldigvis fantes det leger som ville endre abortloven, som ville kvakksalverne til livs. De ville at leger skulle få rett til å utføre abort av medisinske, humanitære og sosiale årsaker. Det var ikke kvinnens rettigheter det handlet om, kun legens rett til å innvilge abort. Da legene tok opp problemet ble det et offentlig problem, dermed ble det satt ned en komite som skulle omarbeide straffeloven og lage forslag til egen abortlov. Men forslaget havnet i skuffen. Arbeiderpartiet turte ikke annet, de regjerte på Bondepartiets nåde. Og Bondepartiet var ikke spesielt begeistret for endringer i abortloven. Under krigen stengte nazistene mødrehygienekontorene og brente lageret av prevensjon og opplysningsskrifter.

Ikke før i 1959 fikk vi den første abortloven. Kvinner kunne søke abortnemnder om svangerskapsavbrudd på medisinsk, arvemessig eller humanitært grunnlag. Sosiale forhold var alene ikke nok til å få innvilget søknaden. Kristenfolket var midlertidig fornøyd.

«Dette myrderi er et grusomt inngrep i den Hellige Guds skaperordning – en hån mot Guds allmakt. Hvis fri abort blir lovfestet i Norge, da vil ikke den rettferdige Gud lenger la seg spotte.»

Fra avisa Vårt Land for ca 20 år siden

Nemdene var opprettet for å styrke legene mot kvinnene. Dersom avslag på abort ble gitt av en instans med flere leger mente de at pasienten lettere ville respektere avgjørelsen.

Aldri mer strrikkepinner

I 1972 ble Klinikk for Seksuell Opplysning opprettet av Sosialistiske Legers Forening. Her fikk kvinner hjelp til å skrive søknader, hjelp til å stille opp i nemdene og tips om vennligsinnede leger.

Etterhvert kom flere leger i sterk tvil om sin rett til å ta denne avgjørelsen på vegne av kvinnen. Stadig flere leger stilte seg på kvinnens side. Antall aborter som slapp inn i hel-sevesenet steg sakte, men sikkert og det illegale abortmarkedet skrumpet inn. Men den nye sterke kvinnebevegelsen på 70-tallet var ikke fornøyd så lenge hver eneste kvinne ble tvunget til å stå til rette for en en nemnd og ble saumfart på både kropp og sjel. Abortsaken dreide seg om hvem som skulle ta avgjørelsen: legen eller kvinnen. Men det ble en lang kamp, et helt tiår ble brukt fra Arbeiderpartiet programfestet selvbestemt abort til kampen var vunnet, for kristenfolket ga seg ikke. De erklærte at «Abort er drap! Uønskede svangerskap skyldes lettsindigheter – ofte i fylla! Mer prevensjonsopplysninger trengs ikke!» Under slagordet «Ja til livet!» mobiliserte de til kamp. Aborttallene ble spådd en mangedobling. Men innvilgelsesprosenten var nærmest 100% allerede, så da loven endelig ble vedtatt i 78, var det i praksis ingen illegale aborter igjen å legalisere og aborttallene holdt seg stabile. Likevel er sjølbestemt abort det viktigste framskrittet for kvinner i det tjuende århundre, ved siden av stemmeretten. Endelig var kvinnen blitt allmektig! Valget var hennes!

Foto: Hans Aarsund, Klassekampen

Korstog mot

Illegale aborter og komplikasjoner knytta til graviditet og fødsler er noen av de v kvinner. Rett til sjølbestemt abort ville bety et stort framskritt for kvinners helse

av Johanne Bergkvist

Hvis alle kvinner som ikke ønsker seg flere barn ble hørt, ville den høye fødselsraten i Afrika synke med rundt 25%. Både i Latin-Amerika og Asia ville det bli rundt 30% færre fødsler. Samtidig ville dødeligheten blant kvinner i fruktbar alder bli redusert til det halve. Tall fra FNs Befolkningsfond forteller at minst

120 millioner kvinner i u-landene ønsker familieplanlegging, men mangler adgang til prevensjonsmidler. Prisen de må betale er høy. Aborttjenester finnes i alle land (illegale og /eller legale), men de koster, så det er de fattige som rammes av streng abortlovgivning.

Paven mobiliserer mot kvinner

Avvisning av selvbestemt abort fører til at ille-

gale forsøk på å avslutte uønska svangerskap er den vanligste dødsårsaken blant kvinner i fruktbar alder i Latin- Amerika. Årsaken til forbudet er først og fremst den sterke stillingen de ortodokse kreftene innen den romersk-katolske kirken har oppnådd under Pave Johannes Paul II. Paven og hans sendemenn over hele jorden har gjort abortspørsmålet til sin fremste fanesak. Konsekvensen av dette

verdens kvinner

ste dødsårsakene blant verdens ett til et menneskeverdig liv.

innbitte forsøket på "å beskytte det ufødte liv" er en rekke fødte liv på samvittigheten. Vatikanets "Livets evangelium" argumenterer for at abort og annen eksperimentering med det ufødte liv, sammen med dødsstraff og aktiv dødshjelp har ført til at en dødens kultur har utviklet seg i mange katolske land. I et slikt manifest hevder de at alle "livsfiendtlige" elementer fordømmes like bastant og absolutt. Helsepersonell fra Zimbabwe har anbefalt alle leger å sende inn personlig rapport om alle kvinner som dør av illegal abort til paven direkte, slik at han kan se hva slags skjebner han fordømmer.

Problemet som blir oversett

Diskusjoner om afrikansk seksualitet pleide å dreie seg om omskjæring av kvinner. I løpet av de siste årene har aids-epidemien over hele det sørlige Afrika skjovet dette temaet til side. Likevel er det abort som hele tiden har vært det store helseproblemet. Ett av tre dødsfall blant vordende eller allerede forløste mødre i Kenya skyldes skader påført i forbindelse med illegale abortinngrep. På verdensbasis er dette tallet en av åtte. I hele verden utføres det omlag 30 millioner illegale aborter hvert år. Ulike former for gift eller overdoser av medisiner er de vanligste kjemiske metodene, strikkepinner eller kleshengere som brukes til å punktere livmoren med, er fremdeles vanligst blant de tekniske hjelpemidlene. På verdensbasis dør 200 000 kvinner årlig av abortkomplikasjoner, de fleste i forbindelse med illegale, uforsvarlig utførte aborter. Hvorfor blir det ikke fokusert på et så stort problem? Den sjokkerende virkeligheten ville kanskje sette et annet perspektiv på debatten om etikk og moral i Norge? Den forteller oss hva som er konsekvensene av å ta standpunkt mot abort.

Tør å snu

Det finnes land som har turt å snu. Da Sør-Afrika skrev ny grunnlov, avskaffa de forbudet mot abort. Guyana har liberalisert abortlova i samarbeid med den katolske kirka. Kirka skjønnte at de ved legal abort hadde muligheten til å fange opp kvinnene på sykehuset og dermed forebygge flere aborter uten å sette kvinnes liv i fare. Medisinske nyvinninger og nye prevensjons- og abortmetoder gir nye muligheter til kvinner. Angrepillene gir kvinner også i fattige land bedre mulighet til å kontrollere egen reproduksjon. Hvis abortpillen (medisinsk abort) blir satt i produksjon og tatt i bruk i større deler av verden vil det lette tilgangen på trygg abort for flere.

Det dreier seg ikke om å være for eller mot abort. Det handler ikke om etikk, men om

kvinner virkelighet. Kampen for det "ufødte liv" dreper kvinnene. Kvinner verden over betaler med sine liv for de strenge abortlovene som skal ivareta noens sjølpåståtte høye moral og vern om ufødte liv. Menn betaler med å miste sine koner. Fødte barn betaler med å bli morløse.

Kvinneskjebner fra Zimbabwe

– Ugift, 18 år gammel førstegangsggravid. 6 års skolegang. Medlem av Zion-kirken. Tok tradisjonell medisin mot uønsket 6 måneder gammel graviditet - for å framtvinge abort. Ble meget syk, men ville ikke ha hjelp først. Etter fem dager ble hun brakt til sykehus, men døde før hun kom fram.

– 39 år gammel kvinne med fem barn. Gravid for sjette gang. Økonomiske problemer. Illegal abort i toalettet hjemme, fem måneder på vei. Dro til et privat sykehus og ble anbefalt utskrapning. Hadde ikke råd til det, og dro av gårde til det offentlige sykehuset etter å ha vært hjemom for å ordne pass av de andre fem barna. Kom til sykehuset etter to dager, da med septisk feber, ufullstendig abort og anemi. Ble behandlet, men måtte hjem. Kom tilbake med bukhinnebetennelse to dager etter, ble operert og drenert for puss, men døde likevel dagen etter.

Historiene er hentet fra Mbizvo et al: A Community based study of maternal mortality in Zimbabwe.

f a k t a

- ◆ Hvert år foregår det 25-30 millioner legale aborter
- ◆ Rundt 20 millioner illegale aborter foretas årlig, faren for komplikasjoner er stor
- ◆ 200 000 kvinner dør årlig som følge av illegale aborter
- ◆ I 15 land er det totalforbud mot abort
- ◆ 52 land tillater bare abort når det er fare for kvinnens liv
- ◆ I Norge dør 1 av 7300 i forbindelse med graviditet og fødsel
- ◆ I Somalia, og mange andre fattige land dør 1 av 7 i forbindelse med graviditet og fødsel

Sviket mot den

Den moderne mann er sveket, skrev Susan Faludi. Kvinnekampen har skylda, skrev Dagbladet. Men det eneste sviket mot mannen er vårt eget. Vi som aldri så oss sjøl.

Mammy, What's a daddy for?

av Espen Løkeland-Stai

I kjølvannet av utgivelsene av svenske Fittstim og norske Råtekt skjedde det som ofte synes utenkelig. Tabloidene i Akersgata grep debatten om feminisme med mer eller mindre intelligente spørsmål og svar om kjønnsrollene. Så langt var alt bra. Men særlig lenge var ikke Eva i Paradis.

Debatten om feminisme som fulgte av de to bøkene fikk ikke leve særlig lenge. "Ikke før

hadde vi vent oss til ny-ny-feminismen, som går ut på å lage kompendier av diverse pikers tilfeldige frustrasjoner, helst henlagt til puberteten, uten relevans for verken kjønnspolitisk teori eller praksis, så får vi vite at mannen er den virkelige taperen", skriver sjølve symbolet på den urbane og "moderne" mann, Kjetil Rolness, i Dagbladet andre oktober 1999.

Dagbladet grep begjærlig debatten og overskriftene som ble spydd ut fra Akersgata endret form og innhold. Nå het det ikke lengre

"Modig Råtekt" og "Vågale feminister". "Mann i krise" og "Stakkars mann" ble mer nærliggende for Dagbladet.

I krise

Det er noe bittersøtt over det, dersom dette århundret går ut med mannen som offer. 1900-tallet startet med kampen for kvinnelig stemmerett og ender med spørsmålet om den marginaliserte mann. Han som er på defensiven, han som kvinner har rast ifra og som ser hele sin mannsrolle forvitte", advarer Dagbladets kultureddaktør Eva Bratholm 19. september.

Dagbladet inviterte sågar til debatt om Dette Store Problemet.

"Er mannsrollen i krise? Menn faller utenfor både på familie - og arbeidsmarkedet. Er menn på defensiven? Okkuperer kvinnene for stor del av det offentlige rom? Si din mening!", var oppfordringa. Logikken bak argumentasjonen er at kvinnekampen har pressa menn ut på sidelinja. Kvinnekampen har rast verden over uten hensyn til mannen, fortelles vi. "De som kommer til å trenge likestilling mest framover er menn", forteller leder i Kompetansesenter for likestilling Ingunn Yssen.

Eva Bratholm argumenterer i samme lei: "En rekke andre omveltninger i samfunnet har vist seg å få brodd mot mannen. Forsvunne industriarbeidsplasser, mindre militært forsvar og redusert status for samfunnsansvar."

Stiffed

Debatten om den såkalte krisa i mannsrolla hadde som utgangspunkt blant annet boka "Stiffed - the betrayal of the modern man" av Susan Faludi, den amerikanske forfatteren som ble en stjerne på den feministiske himmelen noen år tidligere med boka "Det store tilbakeslaget".

I boka hevder Faludi riktig nok at menn er sveket. Men konklusjonen som er blitt trekt i den offentlige norske debatten om at grunnen til dette er en skvis som følge av kvinnekampen, er i beste fall en vranglesning av den amerikanske feministen. Det er blant annet den

moderne mann

kommersielle kulturen som har gjort mannen til et maskulint vrengebilde, ifølge Faludi. Bak denne kulturen, som hun betegner som en dekorasjonskultur, ligger mannens tap. For bak sjefskontorene står den "vanlige" mann tilbake. Med produksjonsforhold i endring. Arbeidsplasser som forsvinner. De gamle bildet etterkrigsguttene lærte seg å gli inn i som menn blir pulverisert og mange blir fortvila.

Det er menn i en rekke tradisjonelle arbeidsklassesyrker Faludi skriver om. Hvordan de mister fotfestet. Hos henne handler det ikke om at menn som kjønn er inne i en krise.

Menns vold

Den kanskje viktigste oppsummeringa fra Faludi er hvilke resultater dette har for kvinnene. I boka beskriver Faludi blant annet fra en Alternativ til vold-gruppe som hun i lengre tid fulgte i USA.

"Jeg fornektet det tidligere", forteller en av mishandlerne Faludi referer til. "Jeg trodde jeg hadde mista besinnelsen. Men når jeg ser tilbake på den natta da jeg banka henne med åpen hånd vet jeg at det ikke er sant. Jeg følte meg bra. Jeg hadde makt, jeg var sterk, jeg hadde kontroll. Jeg følte meg som en mann." Øyeblikket da han banka partneren var første gang. Første gang han hadde følt makt og kontroll. Da det hele var over følte han seg ikke lenger som noen mann. "Ikke i det hele tatt".

Mannen som Faludi referer til er ikke alene. Mørketallene er store, og det er umulig å si noe sikkert om hvor mange menn som bruker vold, og hvor mange kvinner som er offer. Alternativ til vold i Norge anslår at omlag 100.000 menn har "et alvorlig voldsproblem". Helsedirektoratet i Norge hevder at 10.000 kvinner hvert år oppsøker helsetjenesten på grunn av skader etter mishandling. Offentlige tall viser at rundt en av ti kvinner utsettes for vold av mannen de lever med. Bare omlag sju prosent av anmeldte forhold ender med dom. Vold og undertrykking er av hovedårsakene til at kvinner forlater ekteskapet. I underkant av 500 voldtekter blir meldt til politiet hvert år.

Krisesentersekretariatet tror det faktiske tallet på voldtekter er omtrent 6.000.

Bare 9,2 prosent av de mennene som blir meldt for voldtekt får dom. 510 kvinner lever på hemmelig adresse fordi de har brutt ut av forhold med voldelige menn. Spørreundersøkelser viser at så mye som 40 prosent av alle menn enten bruke vold mot partneren eller er beredt på å bruke det dersom de mener partneren oppfører seg på en måte de mener er upassende.

Egenransakelse?

Mannen er ikke i noen krise som kjønn. Det er fremdeles menn som har makt over økonomi og samfunnsliv. Det er menn som har makt over kvinner. Når Dagbladet hevder at "Dagens arbeidsliv er mer tilpasset kvinner. Det er flere typiske kvinnearbeidsplasser enn tradisjonelle mannsarbeidsplasser" har de med noen enkle tastetrykk gjort samfunnets lavlønne, dobbeltarbeidende og seksuelt trakasserte kjønn blitt vinnere.

Gjennom Fittstimm og Råtekt forsøkte noen modige jenter å ta et oppgjør med kvinneundertrykkinga, slik så mange har gjort før dem. De ble møtt med kritikk også fra venstresida - blant annet fra en del gutter. Individfeminister var stemplet de fikk. Kritikken har noe for seg. Da undertrykkinga av kvinner er på grunnlag av kjønn må kampen føres kollektivt.

Likevel gir det en bismak når kritikken kommer fra oss gutta. Vi som hele tiden har nektet å se på oss sjøl som kjønn. Som har krevd å bli sett på som sjølstendige individer. Som hele tiden har hevdet en vei til frigjøring begrenset til egenransakelse og en større andel av oppvasken. Vi som har bidratt til å holde oppe bildet av mannen som "standarden" og kvinnen som "de andre".

Avvikere?

Når voldtektstatistikkene legges fram er det enkleste å avvise det som avvik. Som noe som handler om enkelte menn. Vi tar avstand. Blir kvalme. Men er det virkelig så enkelt? Handler

ikke menns vold mot kvinner nettopp om rolla menn har som kjønn? Jo.

"Jeg er overbevist om at hvis vi kan stoppe en mann fra å se på kvinnen som mindreverdig vil vi kunne stoppe mishandlinga", hevder Adam Edward Jukes i boka "Men who batter woman". Etter flere år med behandling av kvinnemishandlere er hans konklusjon klar: I de tilfellene der de har oppnådd at mishandleren har sett egne handlinger i sammenheng med det patriarkalske samfunnets kjønnsroller har det vært langt større mulighet for vellykket behandling.

Jukes viser i boka hvordan kvinnemishandlerne sjøl beskriver volden som bare en av de mekanismene de bruker for å ha kontroll over partneren.

Menns ansvar

Undertrykkingsmekanismene som brukes av menn overfor kvinner er mange. Kjønnundertrykkinga er omfattende og preger oss gjennom hele hverdagen. De forskjellige mekanismene utgjør et helhetlig bilde. Et bilde der menn som kjønn har en rolle som det undertrykkende kjønn.

Det er mulig for også gutter å være feminister. Det forutsetter at vi klarer å se kjønnsrollene og at de går i menns favør. Så må vi se oss sjøl som kjønn. Og ta et oppgjør med alle de undertrykkende sidene ved mannsrolla. Oppgjør med mannsrolla handler om langt mer enn å ta oppvasken annenhver dag. Også menns vold mot kvinner er menns ansvar som kjønn.

Sviket mot den moderne menn er ingen annens enn vårt eget. Ansvar for å se oss sjøl som kjønn er ingen annens enn vårt eget.

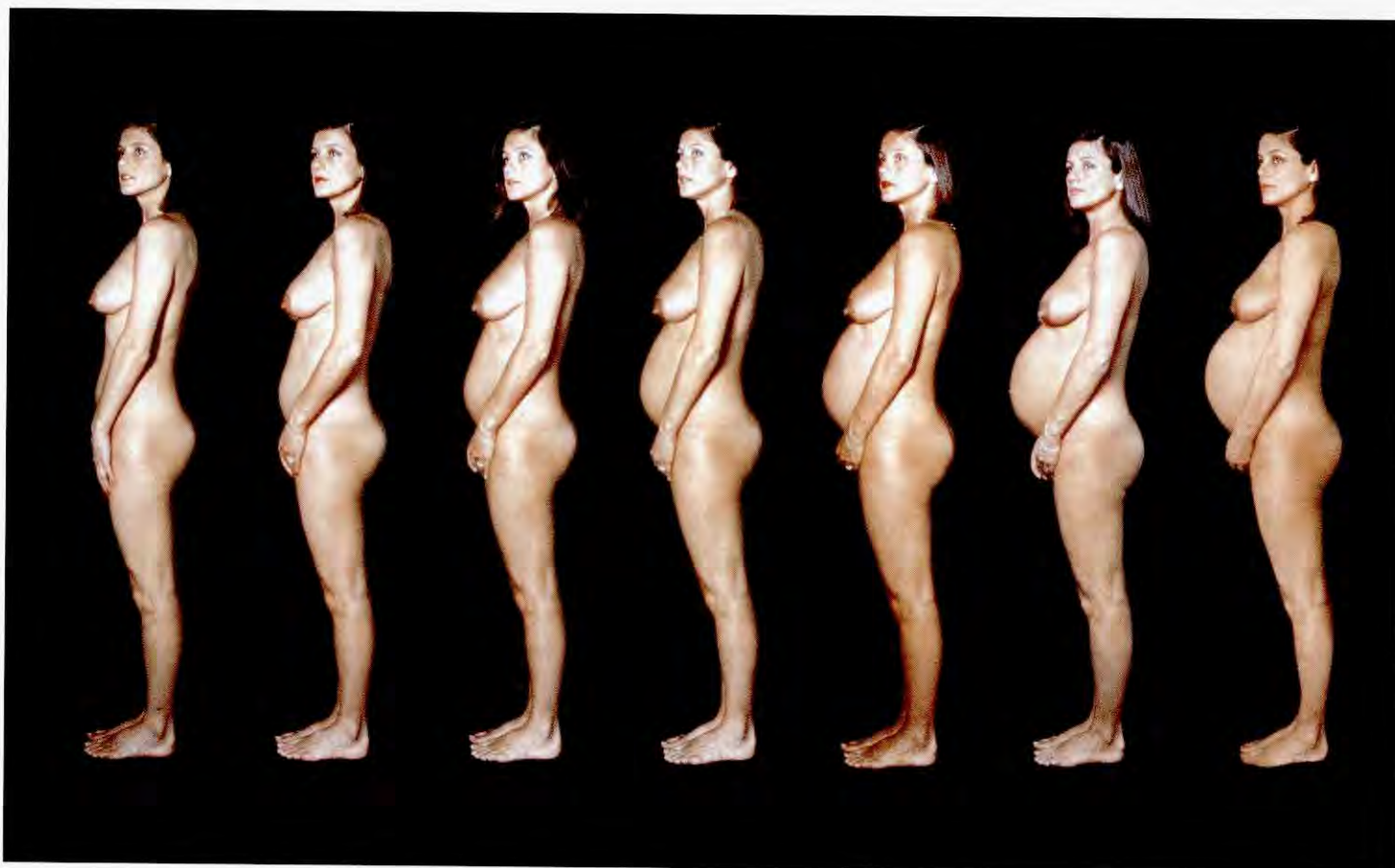
Espen Løkeland-Stai er journalist i Klassekampen.

Du MÅ!

«Prevensjon er ingen sykdom. Det er en historisk tilfældighet at man må gå gjennom lege for å få det.»

Preben Aavitsland

– Selv om det ikke finnes noen medisinske årsaker til det, kan to leger, eller ei såkalt nemd, tvinge norske jenter til å føde barn de ikke vil ha, sier Preben Aavitsland.

av Eivind Volder Rutle

Preben Aavitsland er lege ved Statens institutt for Folkehelse, har tidligere jobbet for SUSS-senteret, og har engasjert seg lenge for fri abort og prevensjon.

– Kvinner har en soleklar rett til å bestemme over sin egne kropp på alle områder. Formelt sett har de langt på vei denne rettigheten i Norge i dag, men i praksis er det et godt

stykke igjen enda, sier Preben Aavitsland. – Det er ingen grunn til at ei jente skal gå til lege for å få p-pille eller angrepille. Og hvis hun har blitt gravid er det ingen andre enn henne selv som har rett til å bestemme hva hun vil gjøre med det.

Selvbestemt abort

– Har ikke jenter i Norge i dag rett til selvbestemt abort, da?

– Formelt sett har de det. Allikevel står det en god del hindringer i veien for det i praksis. For det første har du regelen om at abort bare er selvbestemt fram til 12. uke. Hvis du vil ta abort mellom 12. og 18. uke må du søke ei nemd om tillatelse. Det finnes ingen medisinske årsaker til å la være å ta abort fram til 18. uke. 9 av 10 som søker om abort i denne perioden får det innvilga, og da lurar jeg: hva med den tiende jenta? Hvorfor skal hun tvinges til å

Fakta

Abort

Hvis du er gravid eller har mistanke om at du er det er det bare å ringe til legen din, eller direkte til sykehuset, og få anvist en time.

1. besøk

Du går gjennom en undersøkelse for å få stadfesta at du er gravid. Hvis du er det får du tilbud om en samtale med en sosionom for å få vite dine rettigheter og muligheter. Denne samtalen er helt frivillig - har du allerede bestemt deg for å ta abort kan du bare be om å få anvist ny time.

2. besøk

Abort blir utført på to forskjellige måter i Norge: enten med abortpille eller med et kirurgisk inngrep. Hvis sykehuset bruker abortpille tar du den ved det 2. besøket. Denne pillen stopper celledelingen i livmoren, men du må tilbake for et tredje besøk for å fullføre aborten.

Hvis sykehuset bruker kirurgisk inngrep blir aborten fullført ved det 2. besøket. Du får narokose, inngrepet blir utført, og etter 4-5 timer kan du dra hjem.

3. besøk

Har du tatt abortpille blir du ved ditt 3. besøk medisineret slik at livmoren trekker seg sammen og støter ut innholdet.

Kilde: Klinikk for seksuell opplysning

få et barn hun ikke vil ha? Hvordan kan ei nemd, som består av to leger, vite bedre enn henne om hun vil ha barnet? I Sverige praktiserer de selvbestemt abort til og med 18. uke, og har ingen problemer med det.

Bomskudd

– For det andre har du de «etiske problemene» kvinner blir pålagt å ha. Staten bevilger penger til Alternativ til Abort (AAN), som har som mål å forebygge aborter. Mange kvinner blir pressa til å gå gjennom «samtaler» og «veiledning», noe de egentlig ikke må. Abort blir gjort til noe vanskelig og forferdelig, noe man skal ha dårlig samvittighet for, men det trenger det ikke å være.

Etter at Krf kom i regjering har det blitt oppretta et fond med penger som skal gå til abortforebyggende arbeid. Preben Aavitsland mener at dette er helt feil taktikk.

– Når ei jente først er gravid må hun kunne velge helt selv om hun vil ha barnet eller ikke. Abortforebygging bidrar bare til å presse henne til å velge det ene av to alternativer.

Han mener at svangerskapsforebygging er den riktige bruke av ressurser. På den måten kan man gi folk bedre mulighet til å slippe å bli gravide.

Selvbestemt prevensjon

– Slippe å bli gravide?

– Ja, ved å gi dem tilgang på pre-

vensjon. Her også ligger det mange hindringer i veien. Det er relativt dyrt. En pakke med ti kondomer koster ca 60,- kroner, og det kan jo være ganske mye penger for en 16-åring, sier han.

– Men den største hindringa er allikevel at du må til lege for alt annet enn kondom. For spiral og p-sprøyte er det greit nok, men p-piller og angrepiller burde ha vært reseptfritt.

– Er det ikke risikabelt å bruke dem uten å ha vært undersøkt først?

– Nei. P-piller har vært utprøvd over så lang tid og har blitt utvikla så godt at det er helt ufarlig å bruke, og angrepilla er bare en sterk dose p-piller. Som på alle andre reseptfrie medisiner må det selvsagt stå en bruksanvisning og helseadvarsel av typen «bør ikke brukes av røykere» på dem. Men prevensjon er ingen sykdom. Det er en historisk tilfældighet at man må gå gjennom lege for å få det. Å gjøre p-piller og angrepiller reseptfrie ville ha bidratt mye til at prevensjon ble kvinners eget valg, sier Preben Aavitsland.

Leger er mennesker, og praktiserer derfor forskjellig, mener han. For at alle skal få lik behandling og ha like muligheter er det best å unngå legebesøk når det ikke er nødvendig.

– Jeg vil at jenter skal ha selvbestemt sex, selvbestemt prevensjon og selvbestemt abort, avslutter Preben Aavitsland.

Siderhusreglene

Før John Irving skrev denne boka studerte han alt som hadde med gynekologi og aborter for 60-70 år siden å gjøre. Boka handler om en tid da militante abortmotsatandere ikke hadde stukket fram hodene sine, en tid da abort var straffbart. Kvinner som hadde havnet i "uløkk" måtte snike seg til "koner" eller leger som drev illegalt og betale i dyre dommer, av og til med livet, for å slippe å bære fram et barn de ikke ville ha.

Det er i denne settingen at en av bokas hovedpersoner, den utradisjonelle men vennlige dr. Wilbur Larch, har sin praksis. Han bestyrer barnehjemmet St. Clouds. Der tar han vare på foreldreløse barn. Gravide kvinner kan komme til ham, enten for å føde og etterlate barnet sitt, eller for å få utført abort.

På St. Clouds' barnehjem vokser den foreldreløse gutten Homer opp. Etter flere mislykkede forsøk på å sende ham bort til fosterhjem innser dr. Larch at det ikke nytter. Homer blir det nærmeste dr. Larch noen gang får en sønn. Han lærer Homer opp til å bli en dyktig og ferdig utlært lege og gynekolog - i en alder av 15 år.

I møtet med et privilegert ungt par som kommer til St. Clouds' for å benytte seg av dr. Larchs tjenester, tror Homer at han har funnet den kjærlighetene han har savnet hele sitt liv. Han blir med dem for å jobbe på eplefarmen deres. Der høster han epler og kunnskap. Tittelen kommer til sin rett i et sett regler som henger på veggen i siderhuset. Disse reglene er til for sin egen del, ikke fordi de er til nytte for noen, og derfor blir de brutt av arbeiderne ved siderhuset.

Dr. Larch har gjennom hele boken som mål at Homer skal ta over praksisen når han selv blir for gammel. Men Homer vil ikke gjennomføre abortinngrep, selv om han aksepterer at den gamle doktoren gjør det. Dette er bokas hovedtema. Foranledningen for dr. Wilbur Larchs valg om å bli abortle-

ge er et dødsfall som kunne ha vært unngått hvis han hadde vært villig til å utføre et abortinngrep, og det må noe lignende til før Homer selv tar et standpunkt. Han ser at i likhet med siderhusreglene er også abortforbudet en regel som bare står i veien.

Siderhusreglene
John Irving
Gyldendal

Samfunnet er he

1 av 4 unge homofile og lesbiske har forsøkt å ta sitt eige liv. Dette synte NOVA sin nyaste rapport om levkår og livskvalitet blant lesbiske, homofile og bifile i Noreg.

av **Ingrid Baltzersen**

Tenk deg at du kvar dag kom ned til ein frukost som far og pappa hadde laga. På skulen var det heitaste paret i klassen Grete og Berit. På reklamane viste dei vakre menneske, og den vakre kjærleiken mellom menneske av same kjønn vart bruka for å selja produkt som klede og Coca Cola. Ein dag oppdaga du at du ikkje var som alle andre gutar. Du var forelska i Anne. Du trudde ikkje heilt på det du følte, men etter ei stund fann du ut at du var heterofil. Du grua deg litt til å fortelja det til vener og foreldre, var ikkje sikker på korleis dei ville reagere. Du hadde høyrd nokon i klassen snakka om heterofile, ei jente hadde fnist: "...og så såg han beundrande på meg, og ville treffa meg igjen og sånn. Eg trur han er sånn hetro. Fnis fnis."

Samfunnet er heterofilt

Slik er kvardagen for mange av oss unge lesbiske, homofile og bifile. Ein synes ikkje nødvendigvis sjølv at det er noko problem å ha kjensler for sitt eige kjønn, men ein erfarer alltid at samfunnet er gjennomsyra av heterofili, og at det ikkje er lagt opp til å føla annleis. Sosialisering, skulebøker og reklame legg opp til at ein skal vera heterofil. I oppveksten kjenner ein ikkje til homofile, lesbiske og bifil, fordi dei ofte lever skjult. I skulebøkene finst homofili berre i sex- og samlivsundervisninga, ikkje integrert i teksten i eksempel og oppgaver slik som: "Per er forelska i Ola. Skriv ein stil om forelsking." Noko av reklamen leflar med seksualitet mellom folk av same kjønn, men dei gjer det for å tjena pengar, og det vert ikkje framstilt som kjensler, berre eit pirrande tillegg til heteroseksualiteten. Sjølv om det i nokre byar er i "inn" å vera litt biseksuell og klina på festar, er det ikkje nødvendigvis like enkelt å vera bifil og forelska seg i folk av

same kjønn. Alt dette fører til at kjensler for eige kjønn blir bortforklart eller undertrykt, ikkje nødvendigvis fordi ein sjølv meiner det er så gale, men fordi ein ikkje forstår kjenslene. Ein har ingen rollemodellar å sjå på, det finst ikkje mange opne homofile, lesbiske og bifile kjendisar. Det er vanskelegare å finna seg ein kjærast, fordi det er vanskeleg å finna ut kven ein har "lov til" å forelska seg i, og viss ein ikkje er 100 % open er det vanskeleg for andre å visa interesse for deg.

Oppsiktsvekkjande rapport

NOVA (Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring) gav i februar 1999 ut ein rapport om levkår og livskvalitet blant lesbiske, homofile og bifile i Noreg. Rapporten kom med ein del venta resultat, og ein del resultat som ikkje var fullt så venta. Ein del av resultatane vart publisert i diverse aviser. Det viktigaste resultatet for ungdom er at unge homofile, lesbiske og bifile (16 - 24 år) var den gruppa i undersøkinga som hadde tøffast kvardag og mest psykiske problem. 1 av 4 homofile og lesbiske har forsøkt å ta sitt eige liv. Grunnane dei oftast oppgjev er: isolasjon og einsemd, ynskje om å komme bort frå ein uuthaldeleg situasjon, avmakt i forhold til framtida og problem med å akseptera seg sjølv som lesbisk/homofil. Desse resultatane er alarmerande, for mens ein elles ser at haldningane til homofile vert betre, har ikkje levkåra til unge homofile vortne betre, snarare verre kan det sjå ut til i rapporten. Dei tre første sjølvordsgrunnane kan ikkje direkte relaterast til legning, men ein kan sjå på andre faktorar frå liva til unge lesbiske og homofile.

Ung og synleg

Unge lesbiske og homofile er vanlegvis i ein fase kor ein erkjenner legninga si, og startar med å fortelja det til andre. Ein har ofte ikkje

fortalt det på arbeid eller skule enno, ein opplever heller ikkje så mykje direkte trakassering der, men meir indirekte trakassering som det ikkje er så enkelt å setja fingeren på. Til gjengjeld opplever dei meir trakassering enn dei som er eldre. Unge homofile, lesbiske og bifile er oftare enn dei som er eldre synlege anten ved klesdrakt, symbol eller oppførsel. Dette kan vera ein av grunnane til at dei er meir utsette. Sjølv om det er fleire som er positive til homofili, finst det òg fleire unge synlege homofile å trakassera. Dei er mykje oftare utsette for vald, 1 av 10 unge lesber hadde vore utsette for vald siste år, mot 1 av 20 i resten av befolkninga. Fem gonger så mange homofile og lesbiske var utsette for truslar siste år som reste av befolkninga. Unge homofile og lesbiske rugar seg meir enn jamnaldrande ungdom, både på alkohol og narkotika.

Mykje av dette har homorørsla visst lenge, dei har forsøkt å få myndighetene til å gjera noko. Partileiar i KrF og barne- og familieminister Valgerd Svarstad Haugland reagerte på rapporten med å ikkje kommentera han den dagen han kom ut, og med å ikkje lova noko som helst i intervjuet etterpå.

Andre kjønnsroller

Homofili rokkar ved noko av det viktigaste kapitalismen har og støtta seg på, nemleg kjernefamilien og kvinneundertrykkinga. I eit forhold mellom to av same kjønn vil ikkje dei vanlege kjønnsrollene virka. Begge kan ikkje ha den tradisjonelt oppmuntra kjønnsrolla til mannen: tøff og direkte, utan evne til å prata om kjensler. Og begge kan heller ikkje ha den tradisjonelle rolla til kvinna: omsorgsfull og oppofrande. For at eit forhold skal kunna fungera vil ein måtte utvikla seg sjølv litt meir, ta fram fleire sider av seg sjølv. Dette er noko som hender i heterofile forhold òg, men det er meir nødvendig i homofile forhold.

terofilt

Fra Vigelandsparken

Den tradisjonelle kjernefamilien er bygd opp av forholdet mellom mann og kvinne, den tradisjonelle 1,7 bornsfamilien med hund og bil. Kjernefamilien er eit viktig tema i kristendommen, og ein av grunnane til at verdikonservative kristen ikkje likar homofili. Verdikonservative kristne er jo i tillegg på frammarsj med "jesusrevolusjonen" sin, og kan bli eit enda større problem for oss "syndarar" i framtida.

Til kamp for homofiles rettar

Det å vera homofil, lesbisk eller bifil gjer ein ikkje til revolusjonær. Men det gjer ein til eit hår i suppa for samfunnet, og eit problem for kapitalismen. Kampen for rettane til homofile, lesbiske og bifile like sjølvklar som kampen for rettane til svarte, kvinner og andre undertrykte i det kapitalistiske samfunnet.

Tentene på klubben

av Siri Tidemann-Andersen

Det er fredag kveld, og vi er på klubben. Som vanlig er det masse folk, og gutta er igjen i flertall. I dag er det store samtaleemnet ett skuespill som noen gutter fra en annen klubb skal fremføre.

- Er det sant at de er homser, eller? - Ja, men da er de sikkert drittkjekke, ikke sant? Jeg vil ikke se på, det er dritekkelt, herregud..

Gutta som skal opptre er kjempenervøse, og føler at stemninga blant gutta på klubben spent. Salim og Tord som har hovedrollene, bestemmer seg for å si at de ikke homofile før de begynner.

Skuespillet er basert på George Michael sin sang "Fast Love", og skal visstnok være basert på episoden da Michael ble arrestert for blotting for en politimann. De har arbeidet med dette i teatergruppe valgfag på skolen i ett halvt år, og har spilt det en gang tidligere. Da fikk de beskjed av rektor om at de måtte tone ned alle "unormale" seksuelle undertoner. I dag er gruppa booket inn til Skeive Dager neste år, og skal opptre på flere klubber i Oslo.

Klokka nærmer seg halv ti, og folk begynner å gå ned i diskoteket. Etter hvert fylles faktisk diskoteket, og det er kun noen få som ikke vil se. Greit nok. Nede i diskoen blir lyset slått av, og musikken kommer på for fullt. Vi ser en bar på scenen, og en bartender kommer gående inn, et nyforelsket par setter seg i baren, en dressmann, en familiefar, og to i matchende skjort setter seg i baren. Tentene begynner å hviske, og du hører at de har utpekt Salim som den deiligste gutten de har sett på lenge. Sånn cirka da begynner Salim å flørte med dressmannen, og de blir henvist til ett eget lite avlukke hvor de har sex. Gutta brøler og tentene hviner. Deretter så knepper dressmannen opp, og etterlater Salim alene på sengen. Nå blir det nok for endel asiatiske gutter, og de reiser seg og vil gå. - Beklager, vi kan ikke la dere gå. - Hvordan kan dere gjøre dette mot oss, dette skal jeg faen meg si hjemme. At dere tvang oss til å se på sånn homsedytt, det er faen ikke naturlig. Tentene synes dette blir mer og mer moro, og begynner å mobbe gutta. - Herregud, skulle jeg liksom mobba deg fordi du er svart, da kanskje? Dere får tåle litt, altså.

På slutten av forestillingen ser vi at en guttegjeng synes forestillingen var bra, og går opp på scenen og gir Salim en rose. Showet er slutt, og de får stående applaus. Etterpå kommer Salim ut på scenen igjen: - Jeg skal bare si takk for at dere så på oss, og jeg vil at dere skal møte en person fra ungdomsgruppa til LLH - Landsforeningen for Lesbiske og Homofile. Inn kommer Lars som er i begynnelsen av tjeåra og hipp og kul. - ÅH! Herregud han var kjekk, ass. Lars holder nok en appell og får trampeklapp og takker ungdommene på klubben og ønsker forestillingen velkommen til Skeive Dager.

Vi har lagt ut brosjyrer fra Klinikk for Seksuell opplysning, og informasjon fra LLH. Diskusjonen går, og det er særlig sammenligninga mellom det å diskriminere homofile og det å diskriminere folk med andre hudfarger.

Det er interessant å se at det særlig blir framhevet at "det er ikke naturlig".- Men, det sa også Hitler om jøder, sigøynere, kommunister og psykisk og fysisk utviklingshemmede. Dette er jo noe du ikke kan noe for, tror du folk har lyst til å bli plaga av sånne som dere, eller? - avslutter Suzette triumferende.

Diskusjonen døde, og de mumla enige at "jo da, det er vel ingen som ønsker disse problemene, så det må jo bare være noe du er, og ikke blir."

Jeg vil si at de kom lenger, og er mer villige til å se nye sider enn de fleste middelaldrende mennesker jeg kjenner. Så det så.

«Jeg sier "Vagina" fordi jeg har sett statistikkene, og fryktelige ting skjer med kvinners vaginaer overalt.»

Eva Ensler

Brystvorte? Brystknopp!

Kvinner med ulik bakgrunn, fra ulike land og i ulike aldre har satt ord på sin fryd, jubel, angst, smerte og nytelse.

av **Sissel Henriksen**

Da jeg for noen år siden jobba på sykehus opplevde jeg at kvinner som lærte nybakte mødre å amme spurte seg hvorfor en av de mest livgivende deler av kvinners kropp skal kalles *vorte*? De døpte resolutt brystvorta om til *brystknopp*, et ord som nok dessverre i liten grad har gått inn i det norske språk.

På samme måte har Eve Ensler stilt spørsmål med den blandingen av tabuord og språkløshet som omkranser kvinners mest intime deler. Hun har valgt å bruke ordet "Vagina". Men hun har også funnet andre ord. Hun har intervjuet over to hundre kvinner om temaet. Det har blitt teaterforestilling av det. Det har blitt bok av det. Og det provoserer.

Å ta tilbake språket

Ensler skriver at ordet "Vagina" av enkelte ble opplevd så truende at de omskrev navnet på teaterforestillinga til "V-monologene" eller bare "Monologene".

Forfatterens anliggende har vært å ta tilbake seksualiteten ved å ta tilbake språket. Hun skriver: "Det er ganske skummelt å si ordet 'Vagina'. Til å begynne med er det akkurat som å brase gjennom en usynlig mur. 'Vagina'. Det føles som om du gjør noe galt, og som om noen i neste øyeblikk vil gi deg en ørefik fordi

du sa det. Men etter at du har sagt det hundre ganger, eller kanskje tusen, oppdager du at det er ditt ord, din kropp, ditt viktigste sted på kroppen."

Vaginamonologene er en dypt personlig bok, og den utfordrer tabuer ved å bruke ord på det som i liten grad snakkes om. Men Ensler bruker ikke bare egne ord. Hun lar de kvinnene hun har intervjuet komme til orde. Kvinner med ulik bakgrunn, fra ulike land og i ulike aldre får sette ord på sin fryd, jubel, angst, smerte og nytelse. De forteller om tabuer, om stygge ord og om vakre ord. Ensler bringer ordene videre med forsiktig, ofte poetisk penn.

Klubbes ned

Vaginamonologene er en politisk bok. Ikke bare i kraft av å bryte tabuer og frigjøre seksuell glede, men også ved å sette ord på hvordan kvinners glede blir knust, og vise raskapen i brutal kontrast mot alt det vare og ømme.

Kapitlet "Min vagina var mitt hjem", som er tilegnet kvinnene fra Bosnia er kanskje den sterkeste beskrivelse jeg har lest om voldtekens ødeleggende virkning. Vart og innlevende skildrer Ensler hvordan vakker og tander glede over egen seksualitet blir klubbet ned og drept av voldtekens groteske invasjon.

Ensler vil ikke ha det slik: "Jeg sier 'Vagina' fordi jeg har sett statistikkene, og

fryktelige ting skjer med kvinners vaginaer overalt: Hvert år blir 500.000 kvinner voldtatt i USA; 10 millioner kvinner rundt om i verden har fått kjønnsorganene sine skåret vekk, og slik kunne jeg ha fortsatt. Jeg sier 'Vagina' fordi jeg vil ha en slutt på disse grusomme tingene. Jeg vet at det ikke blir en slutt på dem så lenge vi ikke anerkjenner at alt dette faktisk skjer, men den eneste måten å greie det på er å gjøre kvinner i stand til å kunne snakke fritt, uten redsel for straff og fornærmelse." I floraen av faktatunge bøker om kvinners liv er denne boka et lite vart og poetisk innspill til forsvar for kvinners rett til glede og nytelse.

Anne B. Ragde har oversatt boka. Det kan ikke ha vært lett. Å oversette sakprosa er en ting, å finne norske ord for det vi ikke har ord på er en større prestasjon. Ragde har funnet mange og gode formuleringer. Men kanskje ligger det ennå mange ord i skjul hos norske kvinner og venter på en norsk Eve Ensler, som går ut og spør om de norske ordene?

Eve Ensler

Vaginamonologene
Pantagruel forlag

Sissel Henriksen er journalist i Klassekampen, hvor anmeldelsen tidligere har stått på trykk.

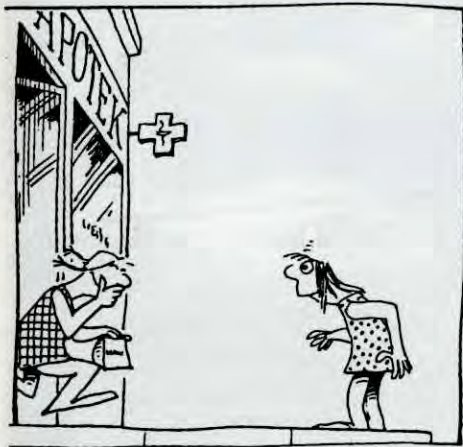
Sex på felleskapets regning

Bør potenspillen Viagra bekostes av samfunnet, mens prevensjon fortsatt er en privat utgift?

Av Line Schou

Det har vært en het diskusjon om Viagra skal selges på blå resept eller ikke.

– Det betyr mye for menns mentale helse å kunne fungere seksuelt, sier psykiater Berthold Grünfeld. Med potenshjelperen Viagra i største dose blir prisen per samleie

hundre kroner. Dette har sjølsagt ikke alle råd til. Og fordi sex er så viktig for menns psykiske helse bør samfunnet betale mesteparten, mener Grünfeld, og sikkert mange med ham. Det er det lett å være enig i. Men er ikke et godt og trygt seksualliv bra også for kvinners mentale helse?

I Sverige får menn allerede reduksjon i prisen på potenshevende medikamenter, og erfaringene skal være gode. Men P-piller og annen prevensjon vil ikke samfunnet være med på å betale, verken i Sverige eller i Norge. Folk har umiddelbart full forståelse for at menns psykiske helse er avhengig av at de kan få ereksjon. I vår kultur er ereksjonen symbol på maskulinitet og styrke, på det å strekke til som mann generelt. Det er derfor logisk at felleskapet skal bekoste menns ereksjoner. Mannens

bidrag til den seksuelle akten vurderes som viktigst. Kvinnen trenger ikke å ha noe utbytte for at befruktning skal skje. Uten ereksjoner vil menneskeheten dø ut. Hittil har norske menn brukt 25 millioner kroner på Viagra. Ifølge Grünfeld har 20 prosent av norske menn mellom 25 og 70 år problemer med potensen. 250.000 samleier er hittil gjennomført med hjelp fra Viagra. Regningen kan med andre ord bli høy der-som pillen kommer på blå re-sept.

Redselen for uønsket graviditet er fremdeles et av de viktigste hinderne for kvinners seksuelle utfoldelse. Med P-piller har kvinnene sjøl kontrollen. På tross av bivirkninger og andre problemer er P-pillen fortsatt det sikreste og beste prevensjonsmiddelet for mange. Men både pillene og annen prevensjon må betales av brukerne. Det regnes ikke som noe samfunnsansvar å bekoste vern mot uønskede graviditeter, og slik legge til rette for at kvinner kan ha et godt og trygt seksualliv. Det er ingen grunn til å regne med at et godt seksualliv er mindre viktig for kvinners psykiske helse enn for menns.

Muligheten til å sikre seg mot uønsket graviditet er en nødvendig forutsetning for å nyte seksuallivet for begge, men aller mest for kvinner. Det er et grunnleggende behov for hele befolkningen, i motsetning til behovet for Viagra. Når det nå tas til orde for at felleskapet skal bekoste potenspillen, sier det noe om hva som regnes som viktig, og kanskje om hvem som har makt i samfunnet. Den typiske Viagra-bruker er en middelaldrende mann, den gruppa som i snitt i har høyest inntekt i Norge. Prevensjon må derimot alle som ikke ønsker seg barn ha. Unge jenter er blant dem som har lavest inntekt i samfunnet, og for noen kan faktisk prisen gjøre det vanskelig å få tak i P-piller. Det er også grunn til å tenke over hva som er det største samfunnsproblemet – uønskede graviditeter eller manglende ereksjoner. Det er stor motvilje mot å gjøre P-piller lettere til-

gjengelig, for ikke å snakke om å gjøre dem gratis. Dette er uttrykk for at samfunnet har behov for å kontrollere kvinners seksualitet. Uten frykt for uønsket graviditet kan de jo utfolde seg fritt. Middelaldrende menn derimot, må hjelpes til å ha sex på samfunnets regning. Det er fristende å trekke inn at ereksjoner også symboliserer dominans og makt. Må det vaklende patriarkatet nå statssubsidieres for å beholde sin makt? Men sjølsagt, sex er som oftest noe kvinner og menn har sammen, og Viagra kommer sikkert også mange kvinner til gode mer indirekte. Et legemiddel som hjelper folk til å få et bedre seksualliv bør bekostes av staten, men prevensjon må komme først i køen.

Viagra på blå resept, mens unge jenter fremdeles sparer for å få råd til P-piller, ville vært nok et absurd utslag av maktubalansen mellom kjønnene.

Line Schou er journalist i Klassekampen, hvor teksten tidligere har stått på trykk.

Nytelseslære

– Seksualundervisninga handler nesten alltid om den harde delen – temaer som menstruasjonssyklus, hvordan tre på et kondom og onani. Den myke delen – følelser, forelskelse, hva som gir nytelse – blir glemt, sier Elisabeth og Stein.

av Johanne Bergkvist og Eivind Volder Rutle

Elisabeth Holmboe (25) og Stein Harald Holmedal (26) bruker en god del av fritida si på seksualundervisning. De er med i Medisinernes Seksualopplysning (MSO), som reiser rundt til 10.-klasser og fritidsklubber og snakker om ungdom, kropp og seksualitet.

– MSO ble oppretta av medisinstudenter i '74 under kampen for fri abort, fordi de mente at seksualundervisninga i grunnskolen var helt horribel, sier Elisabeth. – Vi mener at det er behov for oss fortsatt. Vi fyller et stort tomrom i seksualundervisninga i den norske skolen.

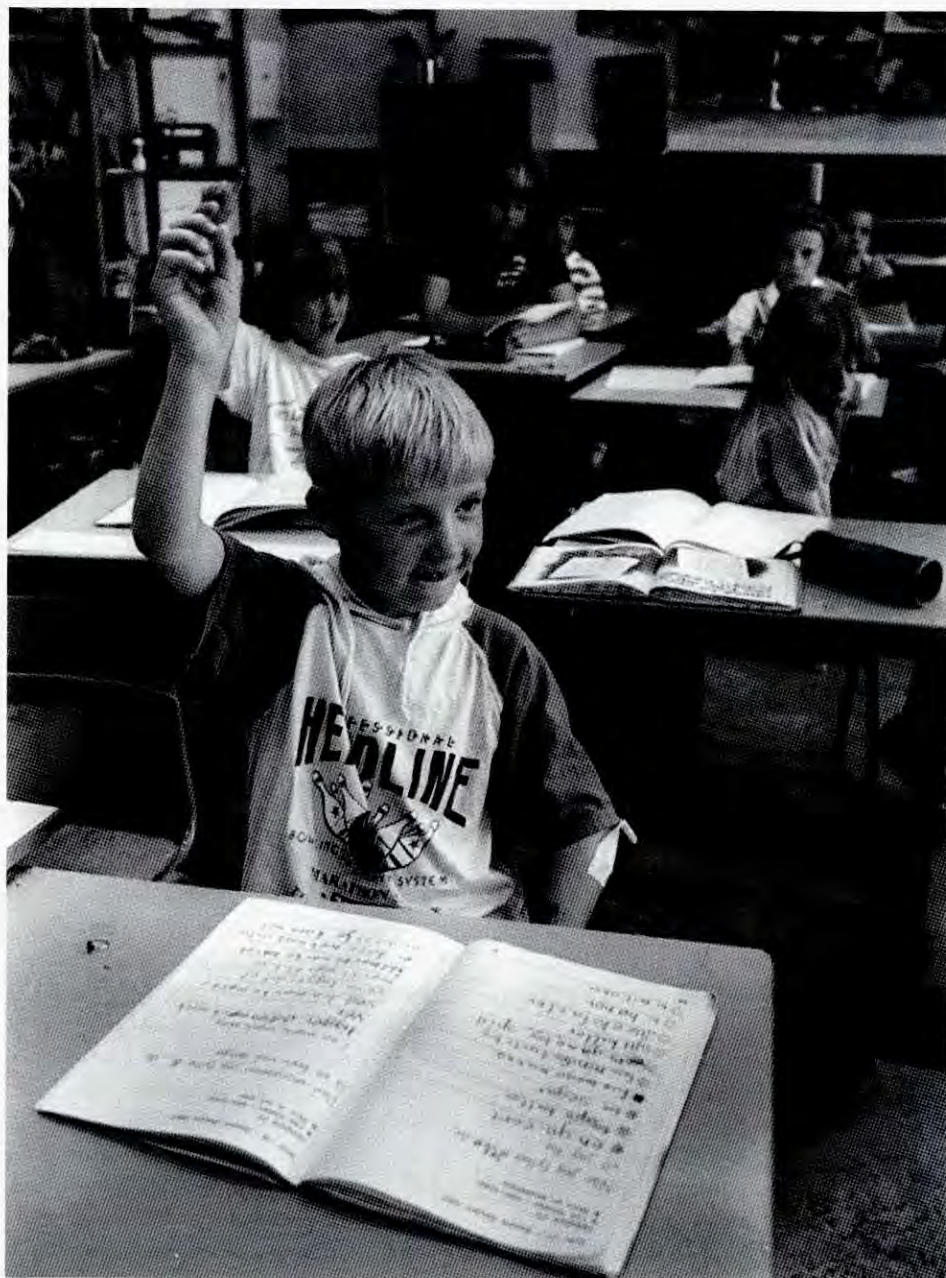
Kondom på skaft

– Hvilket tomrom?

– De fleste lærere er såpass tøffe at de bruker noen timer på seksualundervisning. Men da er det stort sett den "harde delen". De snakker om fysiske ting – om ereksjon og menstruasjon, og så får kanskje elevene lov til å prøve å tre et kondom på et skaft, og alle koser seg og ler, sier Stein. – Men den "myke delen" – følelser, holdninger, forelskelse og sånn – er det ikke mange som tør å ta opp. Det har kanskje noe med lærernes forhold til elevene. De kjenner dem, og har ofte gjort det i mange år. Det kan fort bli personlig, det er vanskelig å ikke bruke seg selv som referanse. De samme lærerne skal tross alt også stå i klassen og undervise i matte og heimkunnskap, og da blir det viktig for dem å beholde autoriteten sin i forhold til elevene, sier Stein.

Må bli kjent med sin egen kropp

– Jeg tror elevene trenger mer grunnleggende kunnskap, sier Elisabeth. – Det er mye lettere for oss som kommer utenfra, og bare skal undervise dem en dag, å være på deres nivå. Vi snakker om onani, om hygiene, om å utforske seg selv. Vi oppfordrer jentene til å bruke

Seksualundervisninga bør begynne tidlig, mener medisinstudentene fra MSO. Foto: Klassekampen

speil, til å bli kjent med kroppen sin. Gutter tar på penis sin hver gang de tisser, mens jenter ofte er redd for å ta på seg selv.

Hun mener at det blir lagt alt for liten vekt

på å gi veiledning om «den første gangen». Alle er nervøse for og nyskjerrige på det. Det er fint å vite hvordan du trer på et kondom, men det er ikke det man er mest nervøs for.

– Mange lærere tør ikke å snakke om forelskelse, onani og følelser. De viser fram et kondom og forteller om menstruasjon, og så går de videre til neste kapittel.

Stein Harald Holmedal (26), medisinstudent

– Når vi står der og sier at det er mange jenter som onanerer, at du kan onanere sånn eller sånn eller bruke gulerot eller stearinlys, er det mange som tenker: "Har hun brukt det?"

Elisabeth Holmboe (25), medisinstudent

Foto: Eivind Volder Rutle

MSO prøver å si noe om hva som er godt for jenter og hva som er godt for gutter, om hvordan sex kan bli noe som er godt for begge.

Prestasjonsangst

De mener at det er et problem for norsk ungdom at de bli bombardert med en masse uoppnåelige krav og idealer, for eksempel gjennom porno og jenteblater. Fordi seksualundervisninga er utilstrekkelig, og mange ikke snakker om kropp og seksualitet hjemme, blir porno-blader løsninga for mange gutter.

– Guttene får presentert helt uoppnåelige idealer. De føler seg mislykket fordi de ikke klarer å holde på to timer i strekk, sier Stein. – Vi må avlive en del pornomyter, som at alt skal være over 25 cm for at det skal være noe, eller om multiorgasmer. Mange gutter tror at

de kan masse – de har jo sett pornofilm – men så har de ikke hørt om klitoris engang.

Kulturkollisjoner

– Dere har også ei gruppe som jobber med seksualundervisning for ungdom med innvandrerbakgrunn. Hvorfor?

– Mange innvandrerdommer levert i en todelt virkelighet – hjemme er de veldig tilhørende foreldrenes kultur, ute er de veldig norske. De må forholde seg til to sett regler for hva som er akseptert, for eksempel når det gjelder hvor lett kledd man kan gå eller sex før ekteskapet. Det er et utgangspunkt som er ganske forskjellig fra utgangspunktet for de med norske foreldre, derfor har vi ei egen gruppe som vi kaller Tverrkulturell seksualitet (TS), sier Stein. – For ikke så lenge siden hadde vi ei

gruppe med en fra Latin-Amerika, en fra Pakistan og en fra Tyrkia. Det er klart at de kan være like store forskjeller deres kulturer imellom, men det de har til felles er at de har to kulturer bak seg.

Drømmesituasjonen

– Drømmesituasjonen vår er å gjøre oss selv overføldige, sier de. – Nå reiser vi rundt og holder kurs for elevene selv. Hvis vi hadde hatt mer ressurser ville vi ha brukt tiden på å lære opp helsepersonell og lærere, slik at de kunne kurse elevene. Seksualundervisninga i skolen i dag er ofte en vits, men det går det an å gjøre noe med. Seksualundervisninga skal være der elevene er, ikke der det står i boka at den skal være, avslutter de.

Sjekk dette! (på nettet)

Du finner mer enn porno på internett. Det finnes tusenvis av spennende sider om feminisme og seksualopplysning. Her er noen smakebiter.

LLH

Landsforeningen for lesbisk og homofil frigjøring

www.llh.no

Her kan du blant annet ta «skaptesten» for å finne ut om du klarer å holde deg i skapet. Info fra styret i LLH og masse linker til andre homse- og lesbesteder.

Feminist.com

feminist.com

Her finner du hauger av artikler av feminist-er og om feminisme, linker til andre feminis- mesider, aksjonskalender mm.

Feminist Majority

www.feminist.org/home.html

Etter en undersøkelse gjort på oppdrag av amerikanske Newsweek som viste at 56% av alle amerikanske kvinner definerte seg selv som feminist, startet et knippe kvin- ner Feminist Majority med mål om å bevisstgjøre kvinner.

SUSS

Senteret for Ungdom, Samliv og seksualitet

www.suss.no

Her kan du blant annet hente ned en infoba- se der du kan søke på det meste som har med ungdom og seksualitet og gjøre. Denne sida er Helsetilsynets tilbud til ungdom og lærere.

Kondomer

Landstinget förebygger aids

www.kondom.nu

Denne sida er dedikert «Kondomåret 1998». Her finner du morsomme illustrasjoner, e- hilsener du kan sende til kjente og kjære og humoristisk informasjon om kondomens historie og bruk.

Helsenytt for alle

www.helsenytt.no

Denne sida er laget av Nasjonalforsam- lingen for folkehelse. Her finner du tips i

forhold til bl.a kjønssykdommer, graviditet og menstruasjon.

IKS

Interessegruppa for Kvinner med Spiseforstyrrelser

www.iks.no

Over 120.000 norske jenter, gutter, kvinner og menn har spiseforstyrrelser i form av anoreksi, bulimi, tvangsspising ol. Mange linker og «samtalegruppe» for jenter med spiseforstyrrelser.

Bøker

privat.ub.uib.no/bubsy/biblio3.htm

En omfattende oversikt over bøker om sek- sualitet, feminisme, porno, prostitusjon, ytringsfrihet ol.

MSO

Medisinernes seksualopplysning

www.org.uio.no/studenter/opplysning/mso/index.html

Med mål om å forebygge uønskede gravidi- teter og minske spredningen av seksuelt overførbare sykdommer har lager og leges- tudenter danna den idealistiske organisasjo- nen MSO.

RFSU

www.rfsu.se

RFSU er en seksualpolitisk organisasjon som jobber for et samfunn der ingen utnyt- tes eller diskrimineres seksuelt, og der sek- sualiteten er en kilde til glede og nytelse. På denne sida finner du sexrelaterte nyheter og masse annet stoff.

Erotiske noveller

www.rfsulust.com

Mer fra RFSU. En side med erotiske novel- ler, tips for et bedre sexliv og kondomkon- kurranser.

Sex og samfunn

www.sexogsamfund.dk

En dansk familieplanleggingsorganisasjon

med masse linker videre til andre organisa- sjoner og sider.

National Abortion Federation

www.prochoice.org

NAF er en amerikansk forening for leger som utfører abort. Målet deres er å gjøre til- budet for kvinner som vil ta abort bedre og mer tilgjengelig. Linker til mange andre sider om abort.

Bøllesida

www.raud.ungdom.org/boellekurs.html

Rød Ungdom arrangerer kast-deg-frampå- kurs for jenter. Over 10.000 norske jenter og damer har deltatt på slike kurs hittil. Gå inn på denne sida for å se hvordan du kan bli flinkere til å bølge.

Feminist og kvinneressurser

www3.50megs.com/jmansfield/feminism/

Dette er en ressurs for jentestoff på nettet. Her finner du hundrevis av kvinne- og jentelinker.

Fokus

www.fokuskvinner.no

Fokus var ODs samarbeidspartner i '99. Selv kaller de seg «et kompetanse- og res- surssenter i internasjonale kvinnespørsmål med vekt på informasjonsformidling og bistand».

MIRA

www.mirasenteret.no

MiRA-Senteret vil at det norske samfunnet skal se og bli oppmerksom på innvandrer- og flyktningkvinner og unge jenter med minoritetsbakgrunn. På hjemmesida si tilbyr de kurs, publikasjoner og annen informa- sjon for og om minoritetskvinner.

«Slår man opp ordet feminist i en ordbok står det at det er et menneske som jobber for at kvinner skal ha like rettigheter som menn i samfunnet. Den som ikke kan støtte det, er faen meg sjuk i hodet.»

Helena af Sandberg, svensk skuespiller.

Feminist? Javisst!

av Johannes Bergkvist og Anne Guro Fiskevold
Foto: Merete Rasmussen

«Da er det vel ikke bruk for feminister lenger da?» spør mange seg, «siden vi har formåll likestilling». Mange av likestillingslovene har betydd kjempesprang for jenter, slik at vi kan gripe muligheter bestemødrene våre bare drømte om. Det tjuende århundret har vært kvinnens og feminismens århundre. Vi har mulighet til å innta alle posisjoner i samfunnet, velge fritt blant alle yrker. Vi har individuelle og seksuelle rettigheter. Allikevel mener vi at feminister og feminisme trengs – ja, kanskje i enda større grad enn før.

Ikke nok med lover

Da mødrene våre aksjonerte for rett til sjølbestet abort, så de loven som det store hinderet. Da kvinner fikk rett til lik utdanning, tilgang til alle posisjoner i samfunnet, vern mot diskriminering og seksuell trakassering var håpet at det skulle bli virkeligheten til kvinner. Sånn ble det absolutt ikke. Da jenter oppnådde formell likestilling viste det seg fort at mange av rettighetene holdt seg til papiret. Det er ikke bare lover som former livene våre. Vi lever i et samfunn med et inngrodd kjønnsrollemønster, et mønster som ikke vil forsvinne av seg sjøl, fordi det er lønnsomt for et kvinneundertrykkende samfunn.

Jenter kan bli snekkere, allikevel velger de fleste en tradisjonell utdanning. Jenter kan bestemme over egen seksualitet og kropp, allikevel opplever voldtatte jenter at de ikke blir tatt seriøst av politi eller rettsvesen. Jenter har rett til samme lønn og samme økonomiske

sjølstendighet som menn, allikevel tjener norske kvinner halvparten av det menn tjener. Jenter har rett til sjøl å velge om de vil ta abort eller ikke, allikevel opplever jenter å bli presset til skam- og skyldfølelse.

Frie valg?

Vi blir fortalt at vi kan ta våre egne, frie valg. Men kan vi egentlig det? Er det frie valg vi tar når vi hele tiden blir møtt med et enormt press på hvordan vi skal være som jenter og gutter, og for hvordan vi skal se ut og oppføre oss. Er det et fritt valg om jenter velger å bli undertrykt? Maktposisjoner domineres av menn. Politikken domineres av menn. Media domineres av menn. Historien domineres av menn. Kvinner som synes offentlig er stort sett i reklame og underholdning, eller omsorgspersoner.

Vi lever i et samfunn som er planlagt med middelaldrende menn som norm, hvor vi, jenter er avviket. Vi lærer at forskjellene mellom gutter og jenter er "medfødte, naturlige egenskaper". Vi blir fortalt at hindrene som møter oss er tilfeldige eller rett og slett noe som vil forandres etter hvert – det tar bare litt tid... Vi lærer at vi må være tålmodige når vi krever noe mer, eller at det vi krever er uoppnåelig.

Reklameindustrien lærer oss at kroppene våre ikke er bra nok og håver inn milliarder på å selge produktene sine. Salg av jenters kropp gjennom porno og prostitusjonsindustrien er verdens tredje mest lønnsomme gjeskjeft. Kjønnsrollene vi lærer holder oss fast i tøyler

slik at vi blir lydige, stille og passive. Når vi bryter disse rammene blir vi stempla som bråke, kjerringer og ukvinnelige. Sante damer blir ofte latterliggjort som hysteriske eller premenstruelle. Den dårlige sjøltilliten vi jenter blir pådytta hindrer oss i å ta rom. Den hindrer oss i å være fullverdige personer. Når vi jenter blir lært opp til å tro på rollene vi får utdelt, når vi godtar at utseendet vårt bestemmer vår verdi, når vi aksepterer å bli tråkka på av gutter vi elsker, blir det i andre omgang lettere å akseptere lav lønn og usynlig posisjon i samfunnet.

Vi er feminister!

Det er *vårt* sjølbilde som blir ødelagt av reklameindustri og pornoens framstilling av jenter og gutter ødelegger vår seksuelle glede. Det er vi som skal leve med en lønn som er langt under en manns lønn. Vi er feminister fordi hverdagen vår stadig minner oss på denne undertrykkinga.

Vi finner oss ikke i tvangstrøyene. Vi godtar rett og slett ikke et kvinnefiendtlig og kvinneundertrykkende samfunn. Vi er sinte, vi er stolte, vi er feminister og vi gleder oss til å ta rom!

«Å være kvinne er å stadig gå omkring i fortrange sko. Å være feminist er å forstå hvorfor og oppfordre andre til å forstå at det ikke er føttene som er for store, men skoene som er for små.»

fra Råtektst

lekurs

Ikke la deg trække på!

Rød★Ungdom holder

kast-deg-frampå-kurs

for jenter.

Meld deg på!

AP